

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

AYDIN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

2024 YILI

SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Ekim 2025

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ	1
2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU	10
3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	10
4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI	10
5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	11
6. DENETİM GÖRÜŞÜ	13
7. DENETİM BULGULARI	13
8. EKLER	42

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Personel Durumu	3
Tablo 2: 2024 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu	4
Tablo 3: 2024 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu	4
Tablo 4: 2024 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu	5
Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2022-2024) Seyri	6
Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2022-2024) Seyri	6
Tablo 7: Belediyenin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler	7
Tablo 8: Belediye Şirketlerinin Hissedarı Olduğu Şirketler	7

KISALTMALAR

AYBEL : Aydın Büyükşehir Belediyesi Personel Anonim Şirketi

A.Ş. : Anonim Şirketi

GYMY : Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği

KHK : Kanun Hükmünde Kararname

KMYKK : Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Duran Varlıklar İçin Yapılan Değer Artırıcı Harcamaların Maliyete Eklenmemesi
2. Şehirlerarası Otobüs Terminallerinin İlgili Hesapta İzlenmemesi
3. Sosyal Güvenlik Kurumuna Ödenen Ek Karşılık Primlerinin İlgili Hesapta Muhasebeleştirilmemesi

B. Diğer Bulgular

1. Belediyenin Görev ve Sorumluluk Alanı Dışındaki Yerlere Harcama Yapması
2. Yeni Birim Fiyat Tespitinde Kullanılan Rayiçler İçin Ticaret ve/veya Sanayi Odasından Onay Alınmaması
3. Doğrudan Temin Yöntemiyle Yapılan Alımlarda Hatalı Uygulamalara Yer Verilmesi
4. İşletme Hakkı Belediye Şirketine Devredilen Taşınmaz İçin Belediye Bütçesinden Harcama Yapılması
5. Kurum Tarafından Kiraya Verilen Bazı İşyerlerinin İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatının Bulunmaması
6. Sözleşme Yükümlülüğünü Yerine Getirmeyen Kiracıların Sözleşmelerinin Feshedilmemesi ve İhalede Yasaklanması İçin Gereğinin Yapılmaması
7. Taşınmaz Kiralama İhalelerine İlişkin Kesin Teminatların İhale Bedeli Üzerinden Alınmaması
8. Taksi Durağı Olarak Kullanılan Taşınmazlara İlişkin İhale Yapılmaması ve Geçmişe Yönelik Ecrimisil Alınmaması
9. Büyükşehir Belediyesi Sorumluluğundaki Yeşil Alanlar, Parklar ve Yollarda Yer Alan İşgal ve Yapılaşmalardan Ecrimisil Bedeli Alınmaması
10. Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmet Alımı Sözleşmesinin Süresiz ve Bedelsiz Olarak Yapılması

11. Mahkeme Kararları ve İcra Dairelerinin Ödeme veya İcra Emirleri Üzerine Yapılacak Ödemelerde Vadesi Geçmiş Borç Sorgulaması Yapılmaması

12. Minibüs, Otobüs, Servis ve Taksi Plakalarının Süresiz Olarak Verilmesi

13. İşçilerin Birikmiş Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullandırılmasına İlişkin Tedbirlerin Alınmaması

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Belediyeler, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 127'nci maddesinde, belediye halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları seçimlerle oluşturulan kamu tüzel kişileri olarak tanımlanmıştır. Belediyelerin kuruluş, görev ve yetkilerinin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenleneceği Anayasa'da hüküm altına alınmıştır.

Aydın Büyükşehir Belediyesi 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun (KMYKK) 3'üncü maddesinde yer alan sınıflandırma çerçevesinde genel yönetim kapsamında yer almakta olup faaliyetlerini 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun verdiği görev, yetki, imtiyaz ve sorumluluklar çerçevesinde yürütmektedir.

Büyükşehir Belediyesinin temel mevzuatı 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu olup bu Kanun'da kurumun görev, yetki, imtiyaz ve sorumlulukları ile organları, teşkilatı, bütçe ve denetimi gibi temel hususlar düzenlenmektedir. Bununla birlikte görev, yetki, imtiyaz ve sorumlulukları 5393 sayılı Belediye Kanunu ile diğer ilgili kanun ve yönetmeliklerde de düzenlenmiştir.

5216 sayılı Kanun'un 7'nci maddesinde, büyükşehir belediyelerinin ve büyükşehir ilçe belediyelerinin görev ve yetkileri ayrıntılı bir şekilde sayılmıştır. Söz konusu görev ve yetkiler genel olarak 5393 sayılı Kanun'da belirtilen görev ve yetkilerin paylaşımı şeklindedir. Büyükşehir belediyelerinin, kendi sınırları içerisinde yer alan ilçe belediyelerinin imar uygulamalarını denetleme yetkisi bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyeleri hakkında 5393 sayılı Kanun'da yer verilen yetki, imtiyaz ve muafiyetlerin geçerli olduğu da mezkûr Kanun'da belirtilmiştir.

5216 sayılı Kanun'un 8 ve 9'uncu maddesinde belirtilen altyapı ve ulaşım hizmetleri büyükşehir belediyelerinin sorumluluğu altındadır.

5393 sayılı Kanun'un 14'üncü maddesinde, belediyelerin mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; kentsel altyapı, çevre sağlığı, temizlik, katı atık, zabıta, itfaiye, mezarlıklar, park ve yeşil alanlar, konut, kültür ve sanat, öğrenci yurtları, sosyal hizmetler, nikâh ve benzeri hizmetleri yapacağı veya yaptıracığı bunun yanı sıra devlet okullarının ve mabetlerin tüm

ihtiyaçlarını karşılayabileceği, sağlıkla ilgili tesisler açabileceği, sporu teşvik edebileceği ve gıda bankacılığı yapabileceği hüküm altına alınmıştır.

5393 sayılı Kanun'un 15'inci maddesinde; belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak, yönetmelik çıkarmak, belediye gelirlerini tahsil etmek, temiz su atık su tesisleri kurup işletmek, ulaşım hizmetlerini görmek, ticari hayata katkı sağlamak gibi yetki ve imtiyazlar sayılmıştır.

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile birlikte büyükşehir belediyelerinin görev, yetki ve sorumluluk alanları genişletilerek; büyükşehir kapsamındaki belediyeler arasındaki ilişkiler ve hizmetlerin yerine getirilmesi noktasında düzenleyici, bağlayıcı karar alma yetkisi verilmiştir.

Merkezi idarenin, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla mahalli idareler üzerinde idari vesayet yetkisine sahip olduğu Anayasa'da hüküm altına alınmıştır. Bu idari vesayet yetkisi denetim ve soruşturma konularında İçişleri Bakanlığı tarafından, yönetsel konularda ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından kullanılmaktadır.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

Büyükşehir Belediyesinin teşkilat yapısında doğrudan Başkana bağlı 5 birim belirlenmiştir. Bunlar; Özel Kalem Müdürlüğü, 1. Hukuk Müşavirliği, Teftiş Kurulu Başkanlığı, İç Denetim Birim Başkanlığı ile Genel Sekreterliktir.

Genel Sekretere bağlı 3 genel sekreter yardımcısı bulunmaktadır. Belediyenin 32 hizmet birimi, alan ve amaçlarına göre ilgili genel sekreter yardımcılıklarına bağlıdır.

Belediye hizmetlerinin yerine getirilmesinde memur, sözleşmeli personel ve işçiler çalıştırılmaktadır. Çalıştırılan belediye personeline ilişkin bilgiler tabloda detaylandırılmıştır.

Belediye hizmetlerinin yerine getirilmesinde memur, sözleşmeli personel ve işçiler çalıştırılmaktadır. Çalıştırılan belediye personeline ilişkin bilgiler tabloda detaylandırılmıştır.

Tablo 1: Personel Durumu

Personel İstihdam Türü	İhdas Edilmiş Norm Kadro Sayısı	Dolu Kadro Sayısı
Memur	3268	397
Sözleşmeli Personel	15	15
Kadrolu İşçi	1629	91
Geçici İşçi	1	1
Toplam	4913	504
696 Sayılı KHK Uyarınca Çalıştırılan Personel		2441

Aydın Büyükşehir Belediyesi Başkanlığının Aydın Su ve Kanalizasyon Genel Müdürlüğü olmak üzere 1 tane bağlı kuruluşu bulunmaktadır.

Aydın Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü ise Büyükşehir Belediyesine bağlı olarak büyükşehir belediye sınırları içerisinde İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’la belirlenen su ve kanalizasyon işlerini yapmak üzere kurulmuştur.

Ayrıca Büyükşehir Belediyesinin doğrudan hissedarı olduğu toplam 7 adet şirket bulunmaktadır.

1.3. Mali Yapı

5018 sayılı KMYKK'nin 12'nci maddesine göre, genel yönetim kapsamındaki idarelerin bütçeleri içinde mahalli idareler bütçeleri de sayılmış, mahalli idare bütçesi, mahalli idare kapsamındaki kamu idarelerinin bütçesi olarak tanımlanmıştır. Bütçe işlemleri Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre yürütülmektedir.

Bütçe; belediyenin stratejik planına ve performans programına uygun olarak, analitik bütçe sistemine göre belediye başkanı tarafından hazırlanan, mali yıl ve izleyen iki yıl içindeki gelir ve gider tahminlerini gösteren, gelirlerin toplanmasına ve harcamaların yapılmasına izin veren ve belediye meclisince kabul edilen bir karardır. Bu kapsamda Aydın Büyükşehir Belediyesi, faaliyetlerini ilgili mali yılı bütçesi ile verilen ödenekler ile yürütmektedir.

Büyükşehir Belediyesinin 2024 yılı bütçe ödenekleri, tahmini bütçe gider ve gelirleri ile gerçekleşme rakamları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir:

Tablo 2: 2024 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu

E-Kod1	Giderin Türü	Geçen Yılda Devreden Ödenek (TL)	Bütçe ile Verilen Ödenek (TL)	Ek Ödenek (TL)	Eklenen Ödenek (TL)	Düşülen Ödenek (TL)	Ödenek Toplamı (TL)	Bütçe Gideri Toplamı (TL)	İptal Edilen Ödenek (TL)	Ertesi Yıla Devreden Ödenek (TL)
1	Personel Giderleri	0,00	518.692.000,00	0,00	104.138.177,10	15.960.530,65	606.869.646,45	553.841.915,12	53.027.731,33	0,00
2	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	0,00	70.898.000,00	0,00	6.134.767,33	9.735.407,79	67.297.359,54	58.131.481,08	9.165.878,46	0,00
3	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	0,00	1.989.370.000,00	0,00	1.134.196.078,36	580.489.741,01	2.543.076.337,35	2.362.792.130,23	180.284.207,12	0,00
4	Faiz Giderleri	0,00	70.000.000,00	0,00	45.600.000,00	0,00	115.600.000,00	115.568.193,63	31.806,37	0,00
5	Cari Transferler	0,00	123.040.000,00	0,00	20.936.198,12	697.700,00	143.278.498,12	138.598.332,21	4.680.165,91	0,00
6	Sermaye Giderleri	0,00	2.378.000.000,00	500.000.000,00	515.440.024,96	714.054.366,42	2.679.385.658,54	2.392.715.739,90	286.669.918,64	0,00
7	Sermaye Transferleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8	Borç Verme	0,00	140.000.000,00	300.000.000,00	0,00	0,00	440.000.000,00	439.077.698,56	922.301,44	0,00
9	Yedek Ödenek	0,00	560.000.000,00	0,00	0,00	505.507.500,00	54.492.500,00	0,00	54.492.500,00	0,00
Toplam		0,00	5.850.000.000,00	800.000.000,00	1.826.445.245,87	1.826.445.245,87	6.650.000.000,00	6.060.725.490,73	589.274.509,27	0,00

Aydın Büyükşehir Belediyesinin 2024 mali yılı bütçesinde 5.850.000.000,00 TL ödenek öngörülmüş, yıl içinde eklenen 800.000.000,00 TL ek ödenekle birlikte 2024 yılı ödenek toplamı 6.650.000.000,00 TL olmuştur. Yıl içinde 6.060.725.490,73 TL bütçe gideri yapılmış, 589.274.509,27 TL ödenek ise iptal edilmiştir.

Büyükşehir Belediyesinin 2024 yılında borç vermede 439.077.698,56 TL bütçe gideri gerçekleşmiş olup söz konusu tutarın tamamı Belediyenin 4 şirketine yapmış olduğu sermaye transferinden kaynaklanmıştır.

Büyükşehir Belediyesinin 2024 yılı Bütçesi “(A) Ödenek Cetvelinde” 5.850.000.000,00 TL ödenek, “(B) Gelirlerin Ekonomik Sınıflandırılması” cetvelinde ise 5.605.000.000,00 TL gelir tahmini öngörülmüş olup gider bütçesindeki ödenek toplamı ile gelir bütçesinde tahmin edilen gelir toplamı arasındaki fark, Finansmanın Ekonomik Sınıflandırılması Cetvelindeki gösterilen 245.000.000,00 TL net finansman ile denklik sağlanmıştır.

Tablo 3: 2024 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu

Bütçe Gelirinin Ekonomik Kodu	Bütçe Gelir Tahmini (TL)	Ek Gelir (TL)	Toplam Gelir Bütçesi (TL)	Tahsilat Tutarı (TL)	Red ve İadeler (TL)	Net Tahsilat (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Vergi Gelirleri	73.500.000,00	4.000.000,00	77.500.000,00	27.797.633,26	75.735,88	27.721.897,38	35,77

03- Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	425.930.000,00	76.000.000,00	501.930.000,00	277.668.503,24	3.615.840,89	274.052.662,35	54,60
04- Alınan Bağış ve Yardımlar	750.000,00	0,00	750.000,00	308.783,75	0,00	308.783,75	41,17
05- Diğer Gelirler	4.720.860.000,00	574.000.000,00	5.294.860.000,00	5.528.498.536,26	197.846,30	5.528.300.689,96	104,41
06- Sermaye Gelirleri	157.000.000,00	146.000.000,00	303.000.000,00	13.914.977,84	0,00	13.914.977,84	4,59
08- Alacaklardan Tahsilat	230.000.000,00	0,00	230.000.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
09- Red ve İadeler	-3.040.000,00	0,000	-3.040.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Toplam	5.605.000.000,00	800.000.000,00	6.405.000.000,00	5.848.188.434,35	3.889.423,07	5.844.299.011,28	91,24

2024 yılında bütçe tahminlerine (ek gelir tahmini dâhil) göre bütçe gelirlerindeki (red ve iadeler dâhil) gerçekleşme oranı % 91,24 seviyesinde olmuştur. Bu çerçevede gelir kalemleri incelendiğinde bütçe tahminlerine göre bütçe gelirlerindeki gerçekleştirmeler; vergi gelirlerinde % 35,77, teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinde % 54,60, alınan bağış ve yardımlarda % 41,17, diğer gelirlerde % 104,41 ve sermaye gelirlerinde ise % 4,59 oranlarında olmuştur.

Tablo 4: 2024 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu

Bütçe Giderinin Ekonomik Kodu	Bütçe (Başlangıç) Ödeneği (TL)	Ek Ödenek (TL)	Eklenen/Düşülen Ödenek (TL)	Ödenek Toplamı (TL)	Bütçe Gideri (Gerçekleşen) Tutar (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)	Bütçe Giderleri İçindeki Payı (%)
01-Personel Giderleri	518.692.000,00	0,00	104.138.177,10/15.960.530,65	606.869.646,45	553.841.915,12	91,26	9,14
02-Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	70.898.000,00	0,00	6.134.767,33/9.735.407,79	67.297.359,54	58.131.481,08	86,38	0,96
03-Mal ve Hizmet Alım Giderleri	1.989.370.000,00	0,00	1.134.196.078,36/580.489.741,01	2.543.076.337,35	2.362.792.130,23	92,91	38,98
04- Faiz Gideri	70.000.000,00	0,00	45.600.000,00/0	115.600.000,00	115.568.193,63	99,97	1,91
05-Cari Transferler	123.040.000,00	0,00	20.936.198,12/697.700,00	143.278.498,12	138.598.332,21	96,73	2,29
06-Sermaye Giderleri	2.378.000.000,00	500.000.000,00	515.440.024,96/714.054.366,42	2.679.385.658,54	2.392.715.739,90	89,30	39,48
07-Sermaye Transferleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
08- Borç Verme	140.000.000,00	300.000.000,00	0,00	440.000.000,00	439.077.698,56	99,79	7,24
09-Yedek Ödenekler	560.000.000,00	0,00	0/505.507.500,00	54.492.500,00	0,00	0,00	0,00
Toplam	5.850.000.000,00	800.000.000,00	1.826.445.245,87/1.826.445.245,87	6.650.000.000,00	6.060.725.490,73	91,14	100

2024 yılında bütçe giderleri toplam bütçe ödeneğinin (ek ödenek dahil) % 91,14'ü seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu çerçevede gider kalemleri incelendiğinde toplam bütçe ödeneğine göre gerçekleştirmeler; personel giderlerinde % 91,26, sosyal güvenlik kurumlarına

devlet primi giderlerinde % 86,38, mal ve hizmet alım giderlerinde % 92,91, faiz giderlerinde % 99,97, cari transferlerde % 96,73, sermaye giderlerinde % 89,30, borç vermede ise % 99,79 oranlarında olmuştur.

Belediyenin bütçe gelirleri ve giderlerinin ekonomik sınıflandırmaya göre son üç yıllık seyri ve 2023 yılının 2022 yılına, 2024 yılının 2023 yılına göre değişim yüzdeleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2022-2024) Seyri

Bütçe Gelirinin Çeşidi	2022 Yılı (TL) (A)	2023 Yılı (TL) (B)	2024 Yılı (TL) (C)	2023-2022 Değişim Oranı (%) [D=(B-A) /A/100]	2024-2023 Değişim Oranı (%) [E=(C-B) /B/100]
Vergi Gelirleri	17.145.470,82	20.196.113,39	27.797.633,26	17,79	37,64
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	87.974.963,96	151.691.643,48	277.668.503,24	72,43	83,05
Alınan Bağış ve Yardım ile Özel Gelirler	114.500,00	203.103,45	308.783,75	77,38	52,03
Diğer Gelirler	1.686.842.253,14	3.194.467.530,27	5.528.498.536,26	89,38	73,06
Sermaye Gelirleri	18.230.400,20	23.192.902,07	13.914.977,84	27,22	-40,00
Alacaklardan Tahsilat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Toplam	1.810.307.588,12	3.389.751.292,66	5.848.188.434,35	87,25	72,53
Bütçe Gelirlerinden Red ve İadeler Toplamı (-)	-6.052.962,02	-3.589.384,36	-3.889.423,07	-40,70	8,36
Net Toplam	1.804.254.626,10	3.386.161.908,30	5.844.299.011,28	87,68	72,59

Tablodaki veriler dikkate alındığında, 2024 yılında Belediyenin gelirleri bir önceki yıla göre 2.458.137.102,98 TL (% 72,59) tutarında artış göstermiştir. Gelir kalemleri incelendiğinde 2024 yılında önceki yıla göre; vergi gelirlerinde 7.601.519,87 TL (% 37,64), teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinde 125.976.859,76 TL (% 83,05), alınan bağış ve yardımlarda 105.680,30 TL (% 52,03), diğer gelirlerde ise 2.334.031.005,99 TL (% 73,06) tutarlarındaki artışlar toplam artış üzerinde belirleyici olmuştur.

Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2022-2024) Seyri

Bütçe Giderinin Çeşidi	2022 Yılı (TL) (A)	2023 Yılı (TL) (B)	2024 Yılı (TL) (C)	2023-2022 Değişim Oranı (%) [D=(B-A) /A/100]	2024-2023 Değişim Oranı (%) [E=(C-B) /B/100]
Personel Giderleri	151.699.909,91	308.318.436,88	553.841.915,12	103,24	79,63
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	24.563.420,79	38.707.905,66	58.131.481,08	57,58	50,18
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	635.020.752,45	1.173.373.006,54	2.362.792.130,23	84,78	101,37
Faiz Giderleri	63.875.619,13	71.787.840,58	115.568.193,63	12,39	60,99
Cari Transferler	39.936.725,31	76.028.084,91	138.598.332,21	90,37	82,30
Sermaye Giderleri	818.212.506,76	1.263.608.740,47	2.392.715.739,90	54,44	89,36
Borç Verme	97.851.813,23	108.617.021,60	439.077.698,56	11,00	304,24
Toplam	1.831.160.747,58	3.040.441.036,64	6.060.725.490,73	66,04	99,34

Belediyenin bütçe giderleri toplamı 2024 yılında 2023 yılına göre 3.020.284.454,09 TL (% 99,34) tutarında artmıştır. Gider kalemleri incelendiğinde 2024 yılında önceki yıla göre; personel giderlerinde 245.523.478,24 TL (% 79,63), sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderlerinde 19.423.575,42 TL (% 50,18), mal ve hizmet alım giderlerinde 1.189.419.123,69 TL (% 101,37), faiz giderlerinde 43.780.353,05 TL (% 60,99), cari transferlerde 62.570.247,30 TL (% 82,30), sermaye giderlerinde 1.129.106.999,43 TL (% 89,36) ve borç vermede ise 330.460.676,96 TL (% 304,24) tutarlarında bir artış olmuştur.

Faaliyet Sonuçları Tablosuna göre; bütçe ile ilgili olsun ya da olmasın Belediyenin faaliyetlerinden dolayı tahakkuk eden 2024 yılı Faaliyet Giderleri 5.536.614.317,76 TL, Faaliyet Gelirleri 8.955.991.183,61 TL olup Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu ise 6.053.448.468,00 TL enflasyon düzeltmesiyle birlikte 9.472.825.333,85 TL olarak gerçekleşmiştir.

Aydın Büyükşehir Belediyesinin doğrudan ve/veya dolaylı hissedarı olduğu şirketler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir:

Tablo 7: Belediyenin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler

Sıra No	Şirketin Adı	Toplam Sermaye Tutarı (TL)	Belediyenin Sahip Olduğu Sermaye Tutarı (TL)	Hisse Oranı (%)
1	Ayulaş Aydın Ulaşım Hizmetleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.	1.458.267.981,83	1.458.267.981,83	100
2	Aydın Jeotermal Enerji A.Ş.	188.084.860,55	188.084.860,55	100
3	Aybel İnş. Org. Spor Hizm. Tem. San. ve Tic. A.Ş.	1.137.372.283,53	1.137.372.283,53	100
4	Ege Et Mamulleri Yem ve Yağ San. Tic. A.Ş.	562.923.938,60	562.805.724,57	99,98
5	Aydın Büyükşehir Belediyesi Personel A.Ş.	1.102.983,75	772.088,63	70
6	Ayter Aydın Termal Turizm ve Jeo. Sis. A.Ş.	44.000.000,00	132.000,00	0,3
7	Enerya Aydın Gaz Dağıtım A.Ş.	30.000.000,00	1.213.800,00	4,05
	Toplam	3.421.752.048,26	3.348.648.739,11	

Tablo 8: Belediye Şirketlerinin Hissedarı Olduğu Şirketler

Sıra No	Belediye Şirketi	Hissedar Olduğu Şirket	Toplam Sermaye Tutarı (TL)	Belediye Şirketinin Sahip Olduğu Sermaye Tutarı (TL)	Belediye Şirketinin Hisse Oranı (%)
1	Ege Et Mamulleri Yem ve Yağ San. Tic. A.Ş.	Ay Ege ET Pazarlama Sanayi Ticaret A.Ş.	50.000,00	25.000,00	50
2	Aybel İnş. Org. Spor Hizm. Tem. San. ve Tic. A.Ş.	Ay Ege ET Pazarlama Sanayi Ticaret A.Ş.	50.000,00	25.000,00	50

3	Aydın Jeotermal Enerji A.Ş.	Aysera Aydın Tarım Ürünleri San. ve Tic. A.Ş.	7.500.000,00	7.500.000,00	100
		Aythermal Enerji A.Ş.	8.505.000,00	5.103.000,00	60

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

1.4.1. Kamu İdaresinin Muhasebe Sistemi

Aydın Büyükşehir Belediyesinin muhasebe kayıt işlemleri Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir. Mahalli idarelerin hesap planı, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin (GYMY) 46'ncı maddesinde ana hesap grupları, hesap grupları ve hesaplar itibarıyla belirlenmiş çerçeve hesap planında yer alan hesaplardan oluşmaktadır. Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer almamakla birlikte, GYMY hesap planında yer alan herhangi bir hesabın kullanılması gerekliliği ortaya çıkarsa Yönetmelik'teki hesap planına ilave hesap eklemeye veya çıkarmaya, Hazine ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkilidir.

Ayrıca, mahalli idarelere ait detaylı hesap planları, bu Yönetmelik'te belirlenen hesap planı çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle ilgili Bakanlıklarca hazırlanmaktadır.

1.4.2. Kamu İdaresinin Raporlama Sistemi

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 484 ve 485'inci maddeleri uyarınca; mali tablolar, GYMY'de belirlenen ilkelere ve standartlara uygun olarak hazırlanır ve belirlenen sürelerde ilgililerin bilgisine sunulur. Bu bağlamda, İdarece üretilen cetvel ve temel mali tablolar ile diğer mali tablolar şunlardır:

- a) Mizan cetveli,
- b) Temel mali tablolar,
 - 1) Bilanço,
 - 2) Faaliyet sonuçları tablosu,
 - 3) Nakit akış tablosu,

c) Diğer mali tablolar,

1) Bütçe uygulama sonuçları tablosu,

2) Gelirlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu,

3) Giderlerin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu,

4) Giderlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu,

5) Bütçe gelirlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu,

6) Bütçe giderlerinin kurumsal sınıflandırılması tablosu,

7) Bütçe giderlerinin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu,

8) Bütçe giderlerinin finansal sınıflandırılması tablosu,

9) Bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu,

10) Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu.

1.4.3. Kamu İdaresi Tarafından Denetime Sunulan Defter, Tablo ve Belgeler

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur:

- Birleştirilmiş veriler defteri,

- Geçici ve kesin mizan,

- Bilanço,

- Faaliyet sonuçları tablosu,

- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetim hesabı icmal cetveli.

Kamu İdaresinin denetimi; yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

Denetim görüşü kamu idaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi

yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İç kontrol sistemi, 5018 sayılı KMYKK'nin beşinci kısmında düzenlenmiştir. İç kontrol, idarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, malî bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere idare tarafından oluşturulan organizasyon, yöntem ve süreçler ile iç denetimi kapsayan malî ve diğer kontroller bütünüdür.

Görev ve yetkileri çerçevesinde, malî yönetim ve kontrol süreçlerine ilişkin standartlar ve yöntemler Hazine ve Maliye Bakanlığınca, iç denetime ilişkin standartlar ve yöntemler ise İç Denetim Koordinasyon Kurulu tarafından belirlenir, geliştirilir ve uyumlaştırılır. Bunlar ayrıca, sistemlerin koordinasyonunu sağlar ve kamu idarelerine rehberlik hizmeti verir.

31.12.2005 tarihli ve 26040 (3. Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar’ın 5’inci maddesinde, iç kontrol standartlarının, merkezi uyumlaştırma görevi çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenip yayımlanacağı, kamu idarelerinin, malî ve malî olmayan tüm işlemlerinde bu standartlara uymakla ve gereğini yerine getirmekle yükümlü bulunduğu, ayrıca Kanun’a ve iç kontrol standartlarına aykırı olmamak koşuluyla, idarelerce görev alanları çerçevesinde her türlü yöntem, süreç ve özellikli işlemlere ilişkin standartlar belirlenebileceği belirtilmiştir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanarak 26.12.2007 tarih ve 26738 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği ile kamu idarelerinde iç kontrol sisteminin oluşturulması, uygulanması, izlenmesi ve geliştirilmesi amacıyla 18 standart ve bu standartlar için gerekli 79 genel şart belirlenmiştir.

Aydın Büyükşehir Belediyesince iç kontrol sisteminin kurulması ve uygulanması kapsamında yapılan incelemeler sonucunda iç kontrol sistemleri ile ilgili tespitler aşağıda kısaca belirtilmiştir:

Kontrol Ortamı Standartları

Kurum organizasyon yapısı içerisinde görev, yetki ve sorumluluklar ile yetki devirleri ve sınırları tam ve açık bir şekilde belirlenip yazılı hale getirilmiştir.

İdarede "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri" ile ilgili eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yeterlidir.

Personelin işe alınması, yer değiştirmesi, görevde yükselmesi, yeterlilik-performans değerlendirmesi ile disiplin hükümlerine yönelik insan kaynakları politikası, tam olarak belirlenmiş ve kurum çalışanlarına duyurulmuştur.

Hassas görevlere ilişkin prosedürler, tam olarak belirlenmiş ve kurum çalışanlarına duyurulmuştur.

Risk Değerlendirme Standartları

Stratejik plan, zamanında yayımlanmış ve içerik açısından mevzuata uygundur.

İdare performans programı içerik olarak mevzuata uygun şekilde hazırlanmış ve zamanında yayımlanmıştır.

İdare iç kontrol risklerinin tanımlamasıyla ilgili bazı çalışmalar yapmış olmakla beraber risklerin belirlenmesi, Risk Eylem Planı oluşturulması ile risklerin tanımlanması açısından bu çalışmalar yeterli değildir.

Risklerin değerlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılmış ancak risklerin belirlenmesi ve Risk Eylem Planı oluşturma çalışmalarının tamamlanamaması nedeniyle bunlar yeterli değildir.

Kontrol Faaliyetleri Standartları

İdare tarafından yetkileri belirlemek amacıyla iş akış süreçleri hazırlanmıştır ve personele duyurulmuştur.

İdare tarafından yetki devirleri mevzuata uygun yapılmıştır.

İdarece yapılan görevlendirmelerde “görevler ayrılığı” ilkesine uyulmuştur.

İdarece belirlenen risklerin kabul edilebilir düzeye indirilmesine yönelik kontrol faaliyetleri ve sorumluları kısmen belirlenmiş olup bunlar risklerin belirlenmesi açısından yeterli değildir.

Ön mali kontrol sistemi, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar’a uygun olarak kurulmuştur.

Kamu idaresinin ön mali kontrol yönergesi mevcuttur

Bilgi ve İletişim Standartları

İdare faaliyet raporu içerik olarak mevzuata uygun hazırlanmıştır.

İdarenin Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı mevcuttur ve içerik olarak Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği’ne uygundur.

İzleme Standartları

İdarenin tüm birimleri tarafından iç kontrol sistemi, yılda en az bir kez değerlendirilmekte ve değerlendirme sonuçları İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kuruluna raporlanmaktadır.

Kamu İdaresinde iç denetim birimi kurulmuş olup 4 (Dört) iç denetçi kadrosu bulunmaktadır. Bu kadrolardan 2’si doludur. İç denetim biriminin iç kontrol sistemine ilişkin denetim ve raporlama çalışmaları mevcuttur.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Aydın Büyükşehir Belediyesinin 2024 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, “Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular” bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Duran Varlıklar İçin Yapılan Değer Artırıcı Harcamaların Maliyete Eklenmemesi

Otobüs durakları ve yollar için yapılan değer artırıcı nitelikteki harcamaların ilgili varlık hesabına eklenmeden giderleştirildiği tespit edilmiştir.

Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin Maddi duran varlıklar için yapılan değer artırıcı harcamalar başlıklı 27'nci maddesinde maddi duran varlıklar için sonradan yapılan ve o varlığın değerini, kullanım süresini, ürün ve hizmet kalitesini, sağlanan faydayı artıran veya üretilen mal veya hizmetlerin üretim maliyetini azaltan her türlü maliyetin ilgili maddi duran varlığın kayıtlı değerine ilave edileceği ve amortisman hesaplamasında dikkate alınacağı belirtilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri Hesabının işleyişinin açıklandığı 191'inci maddesinde ise yeraltı ve yerüstü düzenlerinin iyileştirilmesi, ömrünün uzatılması veya veriminin artırılmasına dair olarak bütçeye gider kaydıyla yapılan harcama tutarlarının yine bu hesaba borç kaydedileceği ifade edilmiştir.

Diğer yandan, Amortisman ve Tükenme Paylarına ilişkin 47 Sıra No.lu Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği'nde; duran varlıklardan hangilerinin amortisman ve tükenme payına tabi tutulacağı belirtilmiş olup Tebliğ'in 4'üncü maddesinde, duran varlıkların amortisman ve tükenme payına tabi değerlerinin maliyet bedeli olacağı; maliyet bedelinin ise bir varlığın satın alınması, üretilmesi veya değerinin artırılması için yapılan harcamalar veya verilen kıymetlerin yekûnu olacağı, bir varlık için yapılan harcamaların kayıtlı değerine ilave edilmesi halinde amortisman hesaplamasının varlığın yeni değeri üzerinden yapılacağı belirtilmiştir. Mezkûr Tebliğ'in "Amortisman ve tükenme payı süre ve oranları" başlıklı 6'ncı maddesinde ise; gayrimenkul hesaplarında kayıtlı duran varlıklar için yapılan harcamalardan, 114.000,00 TL'lik limiti aşanların değer artırıcı harcama olarak kabul edileceği hüküm altına alınmıştır.

İdarenin duran varlıklara ilişkin olarak yaptığı harcamalar incelendiğinde, yollar ve duraklar için harcanan toplam 8.247.753,60 TL'nin 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri hesabı yerine 150 İlk Madde ve Malzeme hesabına, sonrasında da 630 Giderler hesabına kaydedildiği görülmüştür. Bunun sonucunda idarenin 2024 yılına ait bilanço ve faaliyet sonuçları tablosunda belirtilen tutarda hata meydana gelmiştir.

Kamu idaresi, birimlerin konuyla ilgili olarak bilgilendirildiğini ve işlem tesis edildiğini ifade etmiş olsa da, 2024 yılı mali tablolarındaki hata mevcudiyetini korumaktadır.

Mali tabloların tam, doğru ve güvenilir veri sunması bakımından maddi duran varlıklar için yukarıda belirtilen nitelikteki harcamaların varlıkların maliyetine eklenmesi gerekmektedir.

BULGU 2: Şehirlerarası Otobüs Terminallerinin İlgili Hesapta İzlenmemesi

Belediye bünyesindeki otogarların maddi duran varlık hesap grubu içerisinde yer alan 250 Arsa ve Araziler hesabında izlendiği tespit edilmiştir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun belediyenin görev ve sorumluluklarını düzenleyen 7’nci maddesinin (I) bendinde; yolcu ve yük terminallerine ilişkin yapım, işletme veya işletmek büyükşehir belediyesinin görev ve sorumlulukları arasında sayılmıştır.

Öte yandan, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği’nin 251 Yer Altı ve Yer Üstü Düzenleri Hesabının niteliğini açıklayan 190’ıncı maddesinde bu hesabın, herhangi bir işin gerçekleşmesini sağlamak veya kolaylaştırmak için, yeraltında veya yerüstünde inşa edilmiş her türlü yol, köprü, baraj, tünel, bölme, sarnıç, iskele, hark ve benzeri yapılar ile bunların eklenti ve bütünleyici parçalarının ve bunlardan tahsise konu edilenlerin izlenmesi için kullanılacağı ifade edilmiştir. Bu kapsamda, 2024 yılına ait Mahalli İdareler Detaylı Hesap Planı’nda kamu idaresinin mülkiyetinde yer alan bahse konu yolcu terminallerinin 251.01.16.06 hesabında izleneceği belirtilmiştir.

Yapılan incelemede, belediyenin sorumluluğu altındaki Efeler, Buharkent, Karpuzlu, Kuşadası, Söke ve Kuyucak ilçelerinde yer alan otogarların 250 Arsa ve Araziler hesabında izlendiği, dönem içerisinde söz konusu otogarlar için yapılan harcamaların da yine aynı hesaba kaydedildiği görülmüştür. İlgili hesap, kamu idarelerinin her türlü arazi ve arsaları ile bunlardan tahsise konu edilenlerin izlenmesi için kullanılmaktadır. Bu uygulama, 2024 yılı bilançosunun 25 Maddi Duran Varlıklar hesap grubundaki 250 Arsa ve Araziler ve 251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri hesaplarında 1.149.922.150,98 TL hataya yol açmasının yanı sıra, arsa ve araziler için herhangi bir amortisman uygulanmadığından 257 Birikmiş Amortismanlar ve 630 Giderler hesabının da 57.496.107,549 eksik çalıştırılmasına, dolayısıyla Faaliyet Sonuçları Tablosunda da sapmaya neden olmaktadır.

Kamu idaresi, söz konusu duran varlıkların tapu tescil kayıtlarında arsa olarak yer alması nedeniyle 250 numaralı hesapta izlendiğini, ilgili Daire Başkanlığının çalışması sonucunda gerekli kayıtların yapıldığını belirtmiştir. Ancak, 2024 yılı mali tablolarında bulguda yer verilen tutardaki hata giderilememiştir.

Mali tabloların tam, doğru ve güvenilir veri sunması bakımından maddi duran varlıkların niteliklerine uygun hesaplarda izlenmesi gerekmektedir.

BULGU 3: Sosyal Güvenlik Kurumuna Ödenen Ek Karşılık Primlerinin İlgili Hesapta Muhasebeleştirilmemesi

Belediye tarafından Sosyal Güvenlik Kurumuna taksitler halinde ödenen ek karşılık primlerinin bilanço hesaplarında izlenmediği tespit edilmiştir.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nun “Prim oranları ve Devlet katkısı” başlıklı 81 inci maddesinin (h) bendinde; 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamındaki sigortalılara bağlanan veya bağlanacak vazife malûllük aylıkları ile bunların hak sahiplerine bağlanacak ölüm aylıklarının karşılığı olmak üzere, bu kapsamdaki sigortalılar için kamu idarelerinin bütçelerinden ayrılan sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi ödeneklerinin % 20’si oranında ek karşılık primi alınacağı, ayrılan ek karşılık priminin tamamı kurum bütçelerinin yetkili makamlarca onaylanarak yürürlüğe girdiği tarihi takip eden aybaşlarından itibaren altı ay içinde ve aylık eşit taksitlerle ödeneceği hükmü bulunmaktadır. Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği’nin 368 Vadesi Geçmiş Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer Yükümlülükler Hesabına dair “Hesabın niteliği” başlıklı 278 inci maddesinde bu hesabın, kanuni süresi içerisinde ödenmeyen vergi ve diğer yükümlülükler ile ertelenen veya taksitlendirilen vergi ve diğer yükümlülüklerin erteleme veya taksitlendirme vadesinin bir yılı aşmayan kısımlarının izlenmesi için kullanılacağı belirlenmiştir.

Yapılan incelemede, 2024 yılı içerisinde tahakkuku gerçekleştirilerek altı eşit taksitle ödenmesi gereken ek karşılık primi ödemelerinin tahakkuk ayını müteakip aylarda ödenecek olan kısımlarının taksitlendirilmiş bir yükümlülük niteliğinde olduğu ancak bu tutarların 368 Vadesi Geçmiş Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer Yükümlülükler Hesabında izlenmediği, taksit tutarları ödendiğinde 630 Giderler hesabına kaydedildiği görülmüştür. Söz konusu tutar 3.216.600,00 TL olup aynı zamanda idarenin bilanço ve faaliyet sonuçları tablosunda meydana gelen sapmayı göstermektedir.

Kamu idaresi, ek karşılık ödemelerinin 2025 yılında bahse konu hesapta izlenmeye başladığını, bundan böyle yapılacak kayıtlarda da bulguda yer verilen tespitler doğrultusunda işlem tesis edileceğini belirtmiştir. Ancak, 2024 yılı mali tablolarındaki hata giderilememiştir.

Belediyenin yükümlülüklerinin mali tablolarda izlenebilmesi açısından ek karşılık primlerinin ayrılması ve ödenmesinde Yönetmelik hükümleri çerçevesinde işlem yapılarak ilgili hesap grubunda izlenmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Belediyenin Görev ve Sorumluluk Alanı Dışındaki Yerlere Harcama Yapması

Belediye tarafından 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 75’inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi dayanak gösterilerek görev ve sorumluluk alanı dışında bulunan Kars İli Susuz ve Selim İlçelerine üstyapı eksikliklerinin giderilmesi amacıyla kilitli parke taşı alımı yapıldığı tespit edilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu’nun "Diğer kuruluşlarla ilişkiler" başlıklı 75’inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde;

“Belediye, belediye meclisinin kararı üzerine yapacağı anlaşmaya uygun olarak görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda;

b) Mahallî idareler ile merkezî idareye ait aslî görev ve hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla gerekli aynî ihtiyaçları karşılayabilir, geçici olarak araç ve personel temin edebilir” hükmü yer almaktadır.

Yukarıda yer alan mevzuat hükmüne göre belediye, mahallî idareler ile merkezî idareye ait aslî görev ve hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla gerekli aynî ihtiyaçları karşılayabilmekte ve geçici olarak araç ve personel temin edebilmektedir. Ancak belediyenin söz konusu işleri yapabilmesi için bu işlerin Kanun’un 75’inci maddesinin birinci fıkrasına göre görev ve sorumluluk alanına girmesi gerekmektedir.

5393 sayılı Kanunun “Belediyenin görev ve sorumlulukları” başlıklı 14’üncü maddesinde; Belediyenin görev ve sorumlulukları “mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla” denilerek tek tek sayılmıştır. Yine aynı maddede “belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanının sadece belediye sınırlarını kapsadığı” da hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla Kanun’un 14’üncü maddesi belediyenin görev ve sorumluluk alanını mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla belirlemiş, bir de “belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanı belediye sınırlarını kapsar” demek suretiyle görev ve sorumluluk alanını coğrafik olarak belediye sınırları ile sınırlandırmıştır.

Dolayısıyla, belediyenin görev ve sorumluluk alanı dışında bulunan mahallî idareler ile merkezi idarelerin asligörev ve hizmetlerini yerine getirmesi için gerekli olan aynı ihtiyaçlarını karşılayabilmesi mümkün değildir.

Yapılan incelemede, Belediye tarafından Kars İli Susuz ve Selim İlçelerine 3.300.000,00 TL tutarında kilitli parke taşı alımı yapıldığı görülmüştür.

Kamu İdaresi göndermiş olduğu cevapta 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 75'inci maddesi uyarınca başka bir belediyeye destek olmak üzere geçici ve tek seferlik, mahalli idareler arası dayanışma kapsamında parke malzemesi temini yapıldığını, söz konusu işlemin mevzuata ve kamu yararına uygun olduğunu, yapılan yardımın bütçe imkanları ölçüsünde olup mali dengelerini bozmadığını ifade etmiştir.

Yukarıda da ifade edildiği üzere, Belediyenin 5393 sayılı Kanunun 75'inci maddesinin birinci fıkrasına göre başka bir belediyenin aynı ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için söz konusu ihtiyaçların görev ve sorumluluk alanına girmesi gerekmektedir. Kars İli Selim ve Susuz İlçeleri, Aydın Büyükşehir Belediyesinin görev ve sorumluluk alanı içinde olmadığından yapılan aynı yardım mevzuata aykırılık teşkil etmektedir.

Sonuç olarak, Belediyenin görev ve sorumluluk alanlarında faaliyet göstermesi, görev ve sorumluluk alanları dışında harcama yapmaması gerekmektedir.

BULGU 2: Yeni Birim Fiyat Tespitinde Kullanılan Rayiçler İçin Ticaret ve/veya Sanayi Odasından Onay Alınmaması

İdare tarafından ihale edilen bazı yapım işlerinin sözleşmelerinde yer almayan ve sonradan yapılmasına gerek bulunan imalat kalemlerine ait yeni birim fiyatların belirlenmesi sırasında kullanılan faturaların ve rayiçlerin ilgili ticaret ve/veya sanayi odasına onaylatılmadığı görülmüştür.

Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin "Sözleşmede bulunmayan veya fiyatı belirli olmayan işlerin fiyatının tespiti" başlıklı 22'nci maddesinin üçüncü fıkrasında;

"İş kalemi veya iş grubunun niteliğine uygun olarak yukarıdaki analizlere, kaynakların verimli kullanılması gözetilerek aşağıdaki rayiçlerden biri, birkaçı veya tamamı uygulanabilir:

a) Varsa yüklenicinin teklifinin ekinde veya aşırı düşük teklif açıklaması kapsamında idareye verdiği teklif rayiçler

b) İdarede veya diğer idarelerde mevcut rayiçler

c) İhaleyi yapan idarenin daha önce gerçekleştirdiği ve ihale konusu işe benzer nitelikteki yapım işlerinin sözleşmelerinde ortaya çıkan fiyatlar

ç) İdarece kabul edilmek şartıyla, ticaret ve/veya sanayi odasınca onaylanmış uygulama ayına ait yerel rayiçleri” denilmektedir.

12.09.2005 tarihli ve 25934 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Oda Muamelat Yönetmeliği’nin “Faturaların rayice uygunluğunun onayı” başlıklı 38’inci maddesinde;

“Faturaların rayice uygunluğunun onayı; faturaya konu mal veya hizmetle iştigal eden en az üç işletmeden belgelendirilmek suretiyle alınacak fiyatların ortalaması veya alınan fiyatlardan birbirine en yakın olanlar dikkate alınarak yapılır. Bu sayıda işletmenin bulunmaması halinde, ilgili meslek komitesinin görüşü veya gerekli durumlarda meclis tarafından onaylanan eksper listeleri arasından yönetim kurulu kararı ile görevlendirilecek eksper heyetinin raporu üzerine işlem yapılır. Ancak, özel imalata ilişkin faturaların, görevlendirilecek eksper heyeti tarafından düzenlenecek rapora göre onaylanması zorunludur. Onay işlemi, fatura asılları üzerine yapılır.

...

Faturaların tasdiki, satış yapan ve faturayı düzenleyen satıcının bulunduğu yer odası veya şubesi tarafından yapılır. Projeye müstenit özel imalatlara ilişkin fatura tasdikleri ise, bu maddede belirtilen usul ve esaslara göre satışı yapan ve faturayı düzenleyen satıcının bulunduğu yer sanayi odasınca veya ticaret ve sanayi odasınca, bu odalarca yapılamaması ve bu hususun tevsik edilmesi durumunda ise en yakın sanayi odası veya ticaret ve sanayi odasınca yapılır” hükümleri yer almaktadır.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, yeni birim fiyatların belirlenmesinde, konuya ilişkin mal veya hizmetle iştigal eden en az üç işletmeden alınacak fiyatların faturalarının güncel rayice uygun olup olmadığının onayının faturayı düzenleyen satıcının bulunduğu yer odasınca faturaların asılları üzerine yapılması gerekmektedir.

Anlaşılabacağı üzere rayicin onay işlemi, yeni birim fiyatın bir geçerlilik şartı olup ticaret veya sanayi odasınca onaylanmamış rayiçlerin kullanılma imkanı bulunmamaktadır. İlgili odalarca yapılacak onay işlemi; rayicin yer ve zaman itibarıyla piyasa değerlerini yansıttığını

vurgulayan bir işlem olduğu gibi belirlenen rayicin yeni birim fiyata dayanak teşkil etmesi açısından geçerlilik şartı olarak düzenlenmiştir.

Yapılan incelemede, İdarece ihalesi gerçekleştirilen bazı yapım işlerinde, yeni fiyatın tespitinde kullanılan rayiçlerin ticaret ve/veya sanayi odası onaylı olmadığı görülmüştür. Bu durum, yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerine aykırılık teşkil etmekte olup ticaret ve/veya sanayi odası onay mekanizmasının işletilmemesi, piyasa rayiçlerinin üzerinde fiyat tespit edilmesi riskini ortaya çıkarmaktadır.

Kamu İdaresi göndermiş olduğu cevapta yeni birim fiyatların belirlenmesi sırasında kullanılan faturaların ve rayiçlerin ticaret ve/veya sanayi odalarına onaylatılması amacıyla yazıyla başvurular yapıldığını, ticaret odalarının rayiç belirlemede ya görüş vermediğini ya da ilgili komisyonları bulunmadığından olumsuz görüş verdiğini; Söke ilçesi yeraltı otoparkı ikmal inşaatı yapım işinde yeni birim fiyat yapılırken işin acilen tamamlanması ve hizmete açılmasının gerekliliği sebebiyle ticaretodasından sehven görüş alınmadığını, diğer bütün işlerde ticaret odasından görüş talep edilmesine rağmen halen daha olumlu hiçbir yanıtın gelmediğini ifade etmiştir.

Belediye tarafından ticaret odalarına fiyat tespiti için yapılan başvurular incelendiğinde, bazı başvuruların Oda Muamelat Yönetmeliği'ne aykırı şekilde yapıldığı için ticaret odalarının fatura tasdiki yapamadığı, bazı başvuruların ise mevzuata uygun yapılmasına rağmen ticaret odalarınca cevap verilmediği görülmüştür. İdarece ticaret odasına yapılan başvuruların Yönetmeliği uygun şekilde yapılması gerekmektedir.

Ayrıca, Söke ilçesi yeraltı otoparkı ikmal inşaatı yapım işinde de ticaret odasına başvuru yapılmadığı İdarece kabul edilmiştir.

Sonuç olarak, Belediyenin yapım işi sözleşmelerinde yer almayan ve sonradan yapılmasına gerek bulunan imalat kalemlerine ait yeni birim fiyatların belirlenmesi sırasında kullanılan faturaların ve rayiçlerin Oda Muamelat Yönetmeliği'ne uygun şekilde başvuru yapılarak ticaret ve/veya sanayi odasına onaylatılması gerekmektedir.

BULGU 3: Doğrudan Temin Yöntemiyle Yapılan Alımlarda Hatalı Uygulamalara Yer Verilmesi

Belediye tarafından gerçekleştirilen bazı mal alımları, hizmet alımları ve yapım işlerinin parasal limitlerin altında kalmak amacıyla kısımlara bölünerek doğrudan temin yöntemiyle

gerçekleştirildiği ve doğrudan teminle yapılan bazı hizmet alımlarında ise piyasa fiyat araştırmasının yalnızca Belediye Şirketinden fiyat alınarak yapıldığı tespit edilmiştir.

A) Mal Alımları, Hizmet Alımları ve Yapım İşlerinin Kısımlara Bölünerek Doğrudan Temin Yöntemi ile Gerçekleştirilmesi

Belediye tarafından gerçekleştirilen bazı mal alımları, hizmet alımları ve yapım işlerinin parasal limitlerin altında kalmak amacıyla, kısımlara bölünerek, açık ihale usulü yerine doğrudan temin yöntemiyle gerçekleştirildiği görülmüştür.

4734 sayılı Kanunun “Temel ilkeler” başlıklı 5’inci maddesinde, bu Kanun’a göre yapılacak ihalelerde açık ihale usulü ve belli istekliler arasında ihale usulünün temel usuller olduğu ve diğer ihale usullerinin Kanun’da belirtilen özel hallerde kullanılabileceği hüküm altına alınmış; idarelerin yapılacak ihalelerde rekabet ve saydamlığın sağlanmasından sorumlu olduğu vurgulanmış ve eşik değerlerin altında kalmak amacıyla mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin kısımlara ayıramayacağı belirtilmiştir.

Parasal sınırların belirlenmesine ilişkin yayımlanan Kamu İhale Tebliği’nde ise 2024 yılında geçerli olan eşik değerler ve parasal limitler açıklanmış olup söz konusu Tebliğ’in 3’üncü maddesinin (d) bendinde, büyükşehir belediyesi sınırlarında bulunan idarelerin 4734 sayılı Kanun’un 22/d bendi kapsamında yapacağı alımlarda geçerli olmak üzere eşik değer KDV hariç 622.756,00 TL olacağı belirlenmiştir.

Belediye tarafından 2024 yılında doğrudan temin yöntemi ile yapılan alımların incelenmesi neticesinde; fakir ve yardıma muhtaç ailelere dağıtılmak üzere muhtelif yiyecek alımları, muhtelif yerlerde kullanılmak üzere sokak armatürü alımı, ışıklı süsleme yapılması için malzeme alımı, mimar sinan parkı ve tekstil park alanlarında bakım onarım işleri ve malzeme alımlarının Kamu İhale Kanunu’nda belirtilen ihale usulleri ile yapılması gerekirken, kısımlara bölünerek Kanun’da özel alım usulü olarak belirtilen doğrudan temin yöntemi ile gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

Kamu İdaresince bulgu konusu husus kabul edilmiş olup fakir ve yardıma muhtaç kişilere dağıtılmak üzere alımı yapılan muhtelif yiyeceklerin yıllık ihtiyaçlar belirlenerek açık ihale usulüne uygun olarak gerçekleştirildiği, doğrudan temin yöntemiyle yapılan alımların genelde ihtiyaç listesinde olmayıp ihtiyaç duyulan ürünler ile yoğun talep karşısında yetmeyeceği tespit edilen yiyecek alımları olduğu; Fen İşleri Daire Başkanlığı tarafından yapılan alım, bakım ve onarım işlerinin zorunlu haller, şikayete istinaden acil yapılması gereken

alımlar olduğu ve bundan sonra bulgudaki hususlar doğrultusunda işlem tesis edilmeye devam edileceği ifade edilmiştir.

Bu itibarla, rekabeti, eşit muameleyi, güvenilirliği, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanması ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamak amacıyla aynı nitelikte olan ve bütünlük sağlayan işlerin, 4734 sayılı Kanun'da yer alan temel ihale usulleriyle gerçekleştirilmesi ve doğrudan temin yönteminin Kanun'da belirtilen amacına ve şartlarına uygun olarak kullanılması gerekmektedir.

B) Doğrudan Temin Yöntemiyle Gerçekleştirilen Bazı Hizmet Alımlarda Piyasa Fiyat Araştırmasının Tek Şirketten Fiyat Alınarak Yapılması

Belediyenin doğrudan temin yöntemiyle gerçekleştirdiği bazı hizmet alımlarında piyasa fiyat araştırmasının yalnızca Belediye Şirketinden fiyat alınarak yapıldığı görülmüştür.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun "Doğrudan temin" başlıklı 22'nci maddesinin (d) bendinde, büyükşehir belediyesi sınırları dâhilinde bulunan idarelerin onbeş milyar Türk Lirasını aşmayan ihtiyaçları (2024 yılı için söz konusu limit tutarı büyükşehir belediyesi sınırları dâhilinde bulunan idarelerin 622.756,00 TL) ile temsil ağırlama faaliyetleri kapsamında yapılacak konaklama, seyahat ve iaşeye ilişkin alımların ilan yapılmaksızın, teminat alınmaksızın ve ihale yetkilisince görevlendirilecek kişi veya kişiler tarafından piyasada fiyat araştırması yapılarak ihtiyaçların doğrudan teminle karşılanabileceği belirtilmiştir.

Kamu idaresince yapılan yeme-içme hizmet alım işi ve ikram hizmet alım işi gibi bazı hizmet alımlarında piyasa fiyat araştırması tutanaklarının sadece hizmet alınan Belediye Şirketinin tekliflerini içerdiği görülmektedir.

Bu kapsamda, ihale mevzuatında piyasa fiyat araştırmasında kaç kişiden fiyat alınacağı hususunda bir hüküm bulunmamakla birlikte arz piyasası oldukça geniş olan söz konusu hizmetlerde piyasa fiyat araştırmasının tek bir şirketten fiyat alınarak yapılması idareyi mal veya hizmeti rayiç fiyatların üstünde bir fiyattan alma riski ile karşı karşıya bırakabilmektedir.

Kamu İdaresince bulgu konusu husus kabul edilmiş olup Belediye Şirketinden alınan mal ve hizmetler için piyasada yapılan araştırmalarda firmaların fiyat teklifi vermediği, Belediye Şirketi fiyatlarının piyasanın çok altında olduğu için alımların Şirketten yapıldığı ve

bundan sonraki bu ve benzeri alımlarda piyasa araştırmasının detaylı yapılarak bulguda belirtilen hususlara titizlikle riayet edileceği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, doğrudan temin yöntemiyle gerçekleştirilen mal ve hizmet alımlarında piyasa fiyat araştırmasının piyasa rayiç fiyatlarını yansıtacak şekilde yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

BULGU 4: İşletme Hakkı Belediye Şirketine Devredilen Taşınmaz İçin Belediye Bütçesinden Harcama Yapılması

Belediye Şirketine işletme hakkı devredilen restoran için devir tarihinden sonra Belediye bütçesinden harcama yapıldığı tespit edilmiştir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun “Şirket kurulması” başlıklı 26’ncı maddesinde; büyükşehir belediyelerinin, mülkiyeti veya tasarrufundaki hafriyat sahalarını, toplu ulaşım hizmetlerini, sosyal tesisler, büfe, otopark ve çay bahçelerini işletebileceği; ya da bu yerlerin belediye veya bağlı kuruluşlarının % 50’sinden fazlasına ortak olduğu şirketler ile bu şirketlerin % 50’sinden fazlasına ortak olduğu şirketlere, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olmaksızın belediye meclisince belirlenecek süre ve bedelle işletilmesini devredebileceği belirtilmiştir.

5216 sayılı Kanunun “Büyükşehir belediyesinin giderleri” başlıklı 24’üncü maddesinde, büyükşehir belediyesinin giderleri; belediye hizmet binaları ve tesislerin temini, bakım ve onarımı için yapılan giderler, belediye personeline ve belediyenin seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim ile diğer giderler, ilçe belediyeleri ile bağlı kuruluşlara yapacakları yardımlar ve ortak proje giderleri, her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri, belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler, vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler, belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve birliklerle ilgili ortaklık payı ile üyelik aidatı giderleri, mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler, faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ve sigorta giderleri, dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar, dava takip ve icra giderleri, temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri, avukatlık, danışmanlık ve denetim ödemeleri, bu Kanunda büyükşehir belediyesine verilen görevlerle sınırlı olarak, yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kuruluşlar ve sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri, spor, sosyal,

kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler, büyükşehir belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri, Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler olarak sayılmıştır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, Aydın Büyükşehir Belediyesinin kendi şirketine işletme hakkı devri yapabileceği; ancak işletme hakkı verilen taşınmaz için verildiği tarihten sonra belediyenin bütçesinden herhangi bir harcama yapılamayacağı açıktır. Hem işletme hakkını devralan şirket hem de işletme hakkını devreden Aydın Büyükşehir Belediyesi ayrı tüzel kişiliğe ve ayrı bütçelere sahiptir.

Belediye Meclisinin 16.05.2024 tarihli kararıyla Kuşadası İlçesinde yer alan restoranın işletme hakkı vergi sonrası net karının %50'sinin Büyükşehir Belediyesine aktarılması kaydıyla, 10 yıl süreyle Belediyeye ait AYBEL A.Ş.'ye devredilmiştir.

Ancak, yapılan incelemede, söz konusu restoran için devir tarihinden sonra Belediye bütçesinden harcama yapıldığı tespit edilmiştir.

Kamu İdaresince bulgu konusu husus kabul edilmiş olup Büyükşehir Belediye Meclisinin 16/05/2024 tarihli kararıyla Aybel A.Ş.'ye işletme hakkı devredilen restoranın Büyükşehir Belediyesi mülkiyetinde olduğu, restoran için yapılan harcamaların işletme hakkı devrinden önce Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılması gereken harcamalar olduğu ve restoranın mülkiyetinin Belediyeye ait olduğu için kamu zararı oluşmadığı ve bu sebeple devir tarihinden sonra Belediye bütçesinden harcama yapıldığı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, işletme hakkı devredilen taşınmazın işletme hakkının devri sonrası belediye bütçesinden yapılan harcamaların şirketten talep edilmesi ve şirkete ait giderlerin belediye bütçesinden karşılanmaması gerekir.

BULGU 5: Kurum Tarafından Kiraya Verilen Bazı İşyerlerinin İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatının Bulunmaması

Kurum tarafından kiraya verilen işyerlerinden bazılarının işyeri açma ve çalışma ruhsatının bulunmadığı görülmüştür.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 7'nci maddesinde; büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerine büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek büyükşehir belediyelerinin görev ve

yetkileri arasında sayılmıştır. 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu’nun “İşyeri açma izni harcı” başlıklı 81’inci maddesinde; “*Belediye sınırları veya mücavir alanlar içinde bir işyerinin açılması ‘İşyeri Açma İzni Harcına’ tabidir*” denilmektedir.

10.08.2005 tarihli ve 25902 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik’in “Tanımlar” başlıklı 4’üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yetkili idarenin tanımı yapılmıştır. Buna göre; “*Yetkili idare: Belediye sınırları ve mücavir alanlar dışı ile kanunlarda münhasıran il özel idaresine yetki verilen hususlarda il özel idaresini, büyükşehir belediyesi sınırları içinde büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu konularda büyükşehir belediyesini...*” ifade etmektedir. Aynı Yönetmelik’in “İşyeri açılması” başlıklı 6’ncı maddesinde; “*Yetkili idarelerden usulüne uygun olarak işyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan işyeri açılmaz ve çalıştırılmaz. İşyerlerine bu Yönetmelikte belirtilen yetkili idareler dışında diğer kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili meslek kuruluşları tarafından özel mevzuatına göre verilen izinler ile tescil ve benzeri işlemler bu Yönetmelik hükümlerine göre ruhsat alma mükellefiyetini ortadan kaldırmaz. İşyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan açılan işyerleri yetkili idareler tarafından kapatılır...*” hükümlerine yer verilmiştir.

Yukarıda belirtilen hükümlere göre; büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerini büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerleri ruhsatlandırmak ve denetlemek büyükşehir belediyelerinin görev ve yetkileri arasındadır. Söz konusu işletmeler için büyükşehir belediyelerinden usulüne uygun olarak işyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan işyeri açılmaz ve çalıştırılmaz.

Yapılan incelemede, 2024 yılı sonu itibarıyla İdare tarafından kiraya verilen 271 adet işyerinden 76’sının işyeri açma ve çalışma ruhsatı olmadan faaliyet yürüttüğü tespit edilmiştir.

Kamu İdaresince bulgu konusu husus kabul edilmiş olup 14 işyerinin 6360 sayılı Kanun kapsamında Büyükşehir Belediyesine geçen yerler olduğu ve İlçe Belediyelerince zamanında taşınmazlara ait yapı ruhsatı ve yapı kullanım izin belgeleri düzenlenmemesinden dolayı işyeri açma ve çalışma ruhsatı tanzim edilemediği, 3 adet işyerine işyeri açma ve çalışma ruhsatı tanzim edildiği, 21 adet işyerine zabıt varakası tanzim edildiği ve geriye kalan 38 adet işyeri içinde bulgudaki tespitler doğrultusunda iş ve işlemlerin tesis edilmeye başlandığı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, işyeri açma ve çalışma ruhsatı olmadan faaliyet gösteren işyerlerinin ruhsatlandırılmasının sağlanması ve bu işyerlerinden işyeri açma izni harcı tahsil edilmesi gerekmektedir.

BULGU 6: Sözleşme Yükümlülüğünü Yerine Getirmeyen Kiracıların Sözleşmelerinin Feshedilmemesi ve İhalede Yasaklanması İçin Gereğinin Yapılmaması

İdare tarafından tahsili yapılmayan taşınmaz kira bedelleri bulunmasına karşın kiracıların kira sözleşmelerinin feshedilmediği ve kiracıların ihalelerden yasaklanması için gerekli işlemlerin yapılmadığı görülmüştür.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun "Müteahhit veya müşterinin sözleşmenin bozulmasına neden olması" başlıklı 62'nci maddesinde sözleşme yapıldıktan sonra 63'üncü maddede yazılı hükümler dışında müteahhit veya müşterinin taahhüdünden vazgeçmesi veya taahhüdünü, şartname ve sözleşme hükümlerine uygun olarak yerine getirmemesi üzerine, idarenin en az 10 gün süreli ve nedenleri açıkça belirtilen ihtarına rağmen aynı durumun devam etmesi halinde, ayrıca protesto çekmeye ve hüküm almaya gerek kalmaksızın kesin teminatın gelir kaydedileceği ve sözleşmenin feshedilerek hesabın genel hükümlere göre tasfiye edileceği, gelir kaydedilen kesin teminatın müteahhit veya müşterinin borcuna mahsup edilemeyeceği ifade edilmiştir.

İdare ile üçüncü kişiler arasında yapılan Taşınmaz Kira Sözleşmesi'nin 6'ncı, Taşınmaz Kira İhale Şartnamesi'nin ise 7'nci maddesinde üst üste iki taksitin vadesinde ödenmemesi hallerinde kira sözleşmesinin 2886 sayılı Kanun'un 62'nci maddesine göre tebligat yapmaya gerek kalmaksızın feshedileceği ve aynı Kanunun 75'nci maddesine göre kiracının tahliye edileceği düzenlenmiştir.

Aynı Şartname'nin 17'inci maddesinde sözleşme süresinin bitiminde derhal, sözleşmenin feshi halinde ise tebligata müteakip 15 gün içinde kiracının taşınmazı tahliye etmek zorunda olduğu hüküm altına alınmıştır.

2886 sayılı Kanun'un "İdarelerce ihalelere katılmaktan geçici yasaklama" başlıklı 84'üncü maddesinin üçüncü fıkrasında, üzerine ihale yapıldığı halde usulüne göre sözleşme yapmayan istekliler ile sözleşme yapıldıktan sonra taahhüdünden vazgeçen ve mücbir sebepler dışında taahhüdünü sözleşme ve şartname hükümlerine uygun olarak yerine getirmeyen müteahhit veya müşteriler hakkında da ihaleyi yapan bakanlık veya ilgili bakanlık tarafından, bir yıla kadar ihalelere katılmaktan yasaklama kararı verileceği ve bu kararların Resmi

Gazete’de ilan ettirildiği gibi ilgililerin müteahhitlik sicillerine işleneceği, beşinci fıkrasında ise; ihaleyi yapan idarelerin ihalelere katılmaktan yasaklamayı gerektirir bir durumla karşılaştıkları takdirde, gereğinin yapılması için bu durumu ilgili bakanlığa bildirmekle yükümlü oldukları belirtilmiştir.

Yapılan incelemede, 31.12.2024 tarihi itibarıyla İdare tarafından 2886 sayılı Kanun kapsamında kiraya verilen taşınmazlardan bazılarının kiracısının kira ödeme yükümlülüklerini sözleşme ve şartname hükümlerine uygun olarak yerine getirmediği yani sözleşmelerine göre ödenmesi gereken kira tutarlarının zamanında ödenmediği tespit edilmiştir. İdare tarafından kira borçlarının ödenmesine ilişkin kiracılara tebligat yapıldığı ancak tebligatta belirtilen 10 günlük sürenin geçmiş olmasına rağmen aynı durumun devam ettiği görülmüştür.

Kamu İdaresince bulgu konusu husus kabul edilmiş olup kira ödeme yükümlülüklerini yerine getirmeyen kiracılara borçlarını ödemeleri için yazılı tebligatlar yapıldığı, tebligata rağmen borçlarını ödemeyenler için borcun tahsili ve taşınmazın tahliyesine yönelik 1. Hukuk Müşavirliği’ne yazı yazıldığı, bu süreçte bazı kiracıların borçlarını ödemeleri sebebiyle tahliye işlemlerinin yapılmadığı, kira borcu devam edenler için ise taşınmazın tahliye işlemlerinin başlatıldığı ve bulguda yer verilen hususlar doğrultusunda işlem yapıldığı bildirilmiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri uyarınca İdare tarafından, taahhüdünü sözleşme ve şartname hükümlerine uygun olarak yerine getirmeyen kiracılar için öncelikle bu kiracılardan olan alacağın takibine ilişkin gerekli işlemlerin yapılması ve sonrasında yine yükümlülüklerini yerine getirmeyen kiracıların sözleşmelerinin feshedilip teminatlarının gelir kaydedilmesi ve bu kiracıların ihalelere katılmaktan geçici yasaklaması için ilgili bakanlık olan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına bildirilmesi gerekmektedir.

BULGU 7: Taşınmaz Kiralama İhalelerine İlişkin Kesin Teminatların İhale Bedeli Üzerinden Alınmaması

İdarenin 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu kapsamında kiralanan taşınmazlarına ilişkin kesin teminat tutarının ihale bedeli üzerinden değil; kiralama yılı kira bedeli üzerinden taşınmazın kiralandığı süre dikkate alınarak belirlendiği görülmüştür.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu’nun “Kesin Teminat” başlıklı 54’üncü maddesinde; taahhüdün, sözleşme ve şartname hükümlerine uygun olarak yerine getirilmesini sağlamak amacıyla ihale bedeli üzerinden hesaplanmak suretiyle %6 oranında kesin teminat alınacağı hüküm altına alınmıştır.

Taşınmaz Kira İhale Şartnamesi'nin 7'nci maddesinde; ilk yıl kira bedelinin ihale bedeli olduğu belirtilmiştir.

Yapılan incelemede, İdare tarafından ihalesi yapılan taşınmazlara ilişkin kesin teminat tutarlarının ihale bedeli olan ilk yıl kira bedeli üzerinden değil; ilk yıl kira bedelinin kira süresiyle çarpılması sonucu bulunan kira bedeli üzerinden alındığı tespit edilmiştir.

Kamu İdaresince bulgu konusu husus kabul edilmiş olup 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu kapsamında kiralanen taşınmazlara ilişkin kesin teminat tutarının bir yıllık kira bedeli üzerinden hesaplanacağı ifade edilmiştir.

Bu itibarla; Belediye tarafından kiralanen taşınmazlara ilişkin kesin teminat tutarlarının bir yıllık kira bedeli üzerinden hesaplanması 2886 sayılı Kanun ile öngörülen düzenlemeye uygun olacaktır.

BULGU 8: Taksi Durağı Olarak Kullanılan Taşınmazlara İlişkin İhale Yapılmaması ve Geçmişe Yönelik Ecrimisil Alınmaması

İdarenin mülkiyetinde ve/veya tasarrufunda olan ve muhtelif lokasyonlarda bulunan taksi duraklarına ilişkin 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'na göre ihale yapılmadığı ve bugüne kadar ecrimisil alınmadığı görülmüştür.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun "Kapsam" başlıklı 1'inci maddesinde, belediyelerin kiralama işlemlerinin mezkûr Kanun hükümlerine tabi olduğu açıkça ifade edilmiştir. Diğer taraftan, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15'inci maddesinde, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 75'inci maddesi hükümlerinin belediye taşınmazları hakkında da uygulanacağı ifade edilmiş olup bahsi geçen "Ecrimisil ve tahliye" başlıklı 75'inci maddesinde;

"Devletin özel mülkiyetinde veya hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmaz malları, özel bütçeli idarelerin mülkiyetinde bulunan taşınmaz mallar ve Vakıflar Genel Müdürlüğü ile idare ve temsil ettiği mazbut vakıflara ait taşınmaz malların, gerçek ve tüzelkişilerce işgali üzerine, fuzuli şagilden, bu Kanunun 9 uncu maddesindeki yerlerden sorulmak suretiyle, idareden taşınmaz ve değerlendirme konusunda işin ehli veya uzmanı üç kişiden oluşan komisyonca tespit tarihinden geriye doğru beş yılı geçmemek üzere tespit ve takdir edilecek ecrimisil istenir. Ecrimisil talep edilebilmesi için, idarelerin işgalden dolayı bir zarara uğramış olması gerekmez ve fuzuli şagilin kusuru aranmaz.

Ecrimisile itiraz edilmemesi halinde yüzde yirmi, peşin ödenmesi halinde ise ayrıca yüzde onbeş indirim uygulanır. Ecrimisil fuzuli şagil tarafından rızaen ödenmez ise, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur...” hükmü tesis edilmiştir.

Bu bağlamda, İdarenin, gelir getirici nitelikte olan taşınmazların kiralanması hususunda 2886 sayılı Kanun’a göre iş ve işlemlerini gerçekleştirmesi gerekir. Eğer fuzuli şagil tarafından bir işgal söz konusu ise işgal altındaki alanlara ilişkin mevzuatın öngördüğü şekilde ecrimisil tahakkuk ve tahsilatlarının yapılması gerekmekte olup söz konusu taşınmazların tahliyesinin yapılarak 2886 sayılı Kanun’a göre ihale iş ve işlemleri gerçekleştirilmelidir.

Kamu İdaresince bulgu konusu husus kabul edilmiş olup taksi durakları için tespit işlemlerinin yapıldığı ve bulgudaki tespitler doğrultusunda işlem tesis edileceği ifade edilmiştir.

Yukarıda yer alan açıklamalar doğrultusunda, taksi duraklarının öncelikle 2886 sayılı Kanun’a istinaden ihale yoluyla kiralanması ve ayrıca aynı Kanun’un 75’inci maddesine istinaden tespit tarihinden geriye doğru beş yılı geçmemek üzere ecrimisil alınması gerekmektedir.

BULGU 9: Büyükşehir Belediyesi Sorumluluğundaki Yeşil Alanlar, Parklar ve Yollarda Yer Alan İşgal ve Yapılaşmalardan Ecrimisil Bedeli Alınmaması

Kuşadası, Didim ve Nazilli Belediyeleri sınırları içerisinde yer alıp imar planında 4000 m² ve üzerinde bulunan yeşil alan ve park alanlarında, 12 metre ve üzerindeki yollarda yapılan işgal ve yapılaşmalardan ecrimisil bedeli alınmadığı görülmüştür.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun 27’nci maddesinin ikinci fıkrasında;

“...büyükşehir belediyelerinde meydan, bulvar, cadde, yol, sokak, park, spor ve kültürel tesislerin büyükşehir belediyesi ile büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dağılımına ilişkin esaslar büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenir” hükmü,

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu’nun “Ecrimisil ve tahliye” başlıklı 75’inci maddesinde;

“Devletin özel mülkiyetinde veya hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmaz malları, özel bütçeli idarelerin mülkiyetinde bulunan taşınmaz mallar ve Vakıflar Genel Müdürlüğü ile idare ve temsil ettiği mazbut vakıflara ait taşınmaz malların, gerçek ve tüzelkişilerce işgali

üzerine, fuzuli işgalden, bu Kanunun 9 uncu maddesindeki yerlerden sorulmak suretiyle, idareden taşınmaz ve değerlendirme konusunda işin ehli veya uzmanı üç kişiden oluşan komisyonca tespit tarihinden geriye doğru beş yılı geçmemek üzere tespit ve takdir edilecek ecrimisil istenir. Ecrimisil talep edilebilmesi için, idarelerin işgalden dolayı bir zarara uğramış olması gerekmez ve fuzuli işgalin kusuru aranmaz.

Ecrimisile itiraz edilmemesi halinde yüzde yirmi, peşin ödenmesi halinde ise ayrıca yüzde onbeş indirim uygulanır. Ecrimisil fuzuli şağıl tarafından rızaen ödenmez ise, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Kira sözleşmesinin bitim tarihinden itibaren, işgalin devam etmesi halinde, sözleşmede hüküm varsa ona göre hareket edilir. Aksi halde ecrimisil alınır.

İşgal edilen taşınmaz mal, idarenin talebi üzerine, bulunduğu yer mülkiye amirince en geç 15 gün içinde tahliye ettirilerek, idareye teslim edilir.

...” hükmü yer almaktadır.

16.04.2014 tarih ve 28 sayılı Büyükşehir Belediye Meclisi Kararı ile 4000 m² ve üstü park ve benzeri alanlar ile 12 metre ve üzerindeki caddelerin sorumluluğu Büyükşehir Belediyesine verilmiştir. 4000 m² ve üzerinde park ve yeşil alanlar ile Büyükşehir Belediyesi sorumluluğu altındaki yollar incelendiğinde; Kuşadası Belediye sınırları içinde ... sitesi ile ... sitesi arasında yer alan ve imar planında 30 metre olan yol üzerinde sabit olarak yapılaşan ... Pazarı ile Kuşadası Belediyesi sınırları içindeki 12, Didim Belediyesi sınırları içerisinde 2, Nazilli Belediyesi sınırları içerisinde ise 1 park ve yeşil alan içinde restoran, dernekler tarafından işletilen kafeler, kreş binası, şezlong ve şemsiye konulmak suretiyle oteller tarafından işgal edilen alanların bulunduğu ve bu alanlarda yer alan işgal ve yapılaşmalara ilişkin ecrimisil bedeli alınmadığı tespit edilmiştir.

Mezkur 2886 sayılı Kanun'un 75'inci maddesinde devletin hüküm ve tasarrufu ile özel bütçeli kurumların mülkiyetinde olan taşınmaz malların özel ve tüzel kişiler tarafından işgali halinde işin uzmanı tarafından kurulacak komisyonca tespit edilen bedelin geriye doğru 5 yılı geçmemek üzere işgalcilerden talep edileceği ve işgal edilen taşınmaz malın idarenin talebi üzerine, bulunduğu yer mülkiye amirince en geç 15 gün içinde tahliye ettirilerek idareye teslim edileceği ifade edilmiştir.

İdare tarafından verilen cevapta Emlak ve İstimlak Dairesi Başkanlığı tarafından Kuşadası, Didim ve Nazilli ilçelerinde Büyükşehir Belediyesi sorumluluğunda ve imar planında 4000 m² ve üzerinde bulunan yeşil alan ve park alanlarının tespitinin yapıldığı, tespit işlemleri sonrasında bulgudaki tespitler doğrultusunda işlem tesis edileceği ifade edilmiştir.

Bu durumda Kuşadası, Didim ve Nazilli İlçelerinde Büyükşehir Belediyesi sorumluluğunda bulunan yol, park ve yeşil alanlar üzerinde yer alan işgaller nedeniyle ecrimisil bedelleri tespit edilerek geriye yönelik 5 yıllık bedel işgalcilerden tahsil edilmelidir.

BULGU 10: Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmet Alımı Sözleşmesinin Süresiz ve Bedelsiz Olarak Yapılması

Aydın Büyükşehir Belediyesi ile Aydın Büyükşehir Belediyesi Personel A.Ş. arasında imzalanan personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı sözleşmesinin süresiz ve bedelsiz olarak düzenlendiği tespit edilmiştir.

24.12.2017 tarih ve 30280 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 696 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile 4734 sayılı Kanunun 62'nci maddesinin (e) bendinde değişiklik yapılarak belediyelerinde kendi bütçelerinden personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı veya niteliği itibarıyla bu sonucu doğuracak şekilde alım yapamayacağı ve yine aynı KHK'nın 126'ncı maddesiyle 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen ek madde 20 ile personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımlarını 4734 sayılı Kanunun 22'nci maddesindeki limit ve şartlar ile 62'nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendindeki sınırlamalara tabi olmaksızın doğrudan hizmet alımı yoluyla kendi şirketlerine gördürebilecekleri hüküm altına alınmıştır.

Bu Kararname uyarınca 28.04.2018 tarih ve 30405 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Bağlı Kuruluşları ile Bunların Üyesi Olduğu Mahalli İdare Birliklerinin Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmetlerin Gördürülmesine İlişkin Usul ve Esaslarda; personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı ihalelerine dayalı sözleşmeler kapsamında çalıştırılanların, sürekli işçi kadrolarına veya mahalli idare şirketlerinde işçi statüsüne geçirilmesine ilişkin düzenleme ve açıklamalar yapılmıştır. Anılan mevzuat hükümlerinde, bu kapsamdaki hizmet alımlarında taraflar arasında sözleşme imzalanmasının zorunlu olduğu belirtilmiş ancak imzalanacak sözleşmenin süresine değinilmemiştir.

Ancak 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "Gelecek yıllara yaygın yüklenmeler" başlıklı 28'inci maddesinin son fıkrasında; genel yönetim kapsamındaki

kamu idarelerinin, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 62'nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi kapsamında olan işlerden sürekli nitelikte olanlara ilişkin hizmet alımlarında, yüklenme süresinin üç yıl olmasının zorunlu olduğu belirtilmiş ancak işin süresi ve niteliğinden kaynaklanan zorunlu hallerde bu süre gerekçesi gösterilmek koşuluyla ve üst yöneticinin onayıyla kısaltılabileceği hüküm altına alınmıştır. Belediye şirketinden doğrudan hizmet alımı yoluyla yapılan personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı sürekli nitelikteki hizmet alımı olması nedeniyle sözleşme süresi belirlenirken yukarıdaki mevzuat hükümlerinin de dikkate alınması önem arz etmektedir.

Bu kapsamda yapılacak personel çalıştırılmasına dayalı hizmetlerin bedelinin tespitinde ise Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin yaklaşık maliyetin belirlenmesi hükümlerine uyulmasının zorunlu olduğu, bu Usul ve Esaslarda hüküm bulunmayan hallerde adı geçen Yönetmelik ile eki Hizmet İşleri Genel Şartnamesi ve ilgili diğer mevzuat hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Bahsedilen mevzuatlar, 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu dayanak alınarak hazırlanmış olup, 4735 sayılı Kanunun 7'nci maddesinde ise sözleşmenin bedeli, süresi ve türünün sözleşmede yer alması gereken zorunlu unsurlardan olduğu belirtilmiştir. Yönetmeliğin eklerinden Hizmet Alımlarına Ait Tip Sözleşme'nin 6'ncı maddesinin dipnotunda sözleşme türü ve bedelinin nasıl belirleneceği açıkça ifade edilmiştir. Dolayısıyla sözleşmenin bedel içermesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Yapılan incelemede, sözleşmenin süresiz ve bedelsiz imzalandığı görülmüştür. Bu durum kesilmesi gereken damga vergisinin hesaplanmasına imkan vermemektedir. Yüklenme süresinin üç yıl olduğu ancak zorunlu nedenlerle ve üst yöneticinin onayı ile kısaltılabileceği hüküm altına alındığından; sözleşmenin süresinin üç yıl olarak belirlenmesi öncelikli olup, zorunlu nedenlerle kısaltılması gerekiyorsa üst yöneticinin onayına başvurularak sürenin belirlenmesi ve sözleşmenin bedel içerecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Kamu İdaresince bulgu konusu husus kabul edilmiş olup bu tür hizmet alımlarında yaklaşık maliyetin tespit edilmesinin mümkün bulunmadığı, düzenlemeler arası çelişkili hususlar ve sözleşme tutarının önceden belirlenmesinin mümkün olmaması gibi nedenlerle sözleşmeler üzerinden damga vergisinin tahsil edilemediği ve mevzuat doğrultusunda işlem yapılması için çalışmalar başlatıldığı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak; personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı sözleşmesinin anılan mevzuat hükümlerine uygun olarak süre ve bedel içerecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

BULGU 11: Mahkeme Kararları ve İcra Dairelerinin Ödeme veya İcra Emirleri Üzerine Yapılacak Ödemelerde Vadesi Geçmiş Borç Sorgulaması Yapılmaması

İcra dairelerinin ödeme veya icra emirleri üzerine yapılan ödemeler ile mahkeme ilamları üzerine yapılan ödemelerde İdarece vadesi geçmiş borç sorgulaması yapılmadan ödeme yapıldığı görülmüştür.

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un "Amme alacağı ödenmeden yapılmayacak işlemler ile işlem yapanların sorumlulukları" başlıklı 22/A maddesinin birinci fıkrasında; 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na tabi kamu idareleri ile bu idarelere bağlı döner sermaye işletmelerinin yapacağı her türlü ödemelerde vadesi geçmiş borç durumunu gösterir belgenin aranılması gerektiği ifade edilmiştir.

28.07.2024 tarihli ve 7524 sayılı Kanun'un 1'inci maddesi ile 6183 sayılı Kanun'un 22/A maddesinin birinci fıkrasında yer alan "*her türlü ödemelerde*" ibaresi "*her türlü ödemelerde (mahkeme kararları ve icra dairelerinin ödeme veya icra emirleri üzerine yapılacak ödemeler dâhil)*" şeklinde değiştirilmiştir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan Seri: A Sıra No:1 Tahsilat Genel Tebliği'nin "V. Amme Alacağı Ödenmeden Yapılmayacak İşlemler ile İşlem Yapanların Sorumlulukları" bölümünde kapsama giren amme alacaklarının toplam 5.000 TL'yi aşması halinde vadesi geçmiş borcun bulunmadığına dair belge aranılacağı belirtilmiştir. Vadesi geçmiş borç durumunu gösterir belge arama zorunluluğu getirilen kurum ve kuruluşlarca yapılacak ödeme/işlemler sırasında, tahsil dairelerinin verdiği bilgiye istinaden kapsama giren alacak türlerinin toplam tutarının 5.000 TL'yi lirayı aşmaması halinde, borcun bulunmadığı kabul edilerek gerekli ödeme/işlemler yapılacaktır.

Anılan Tebliğ ile zorunluluk getirilen vadesi geçmiş borç durumunu gösterir belgeyi aramadan ödeme yapanlara ve işlem tesis edenlere verilecek idari para cezaları hakkında Tebliğ'in aynı bölümünün 6.2'nci maddesi gereği 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümleri uygulanacaktır. Buna göre, vadesi geçmiş borç durumunu gösterir belgeyi aramadan ödeme yapanlara ve işlem tesis eden kurum ve kuruluşlara, her bir ödeme/işlem için ayrı ayrı olmak üzere belgenin aranılması gereken yılda uygulanacak olan idari para cezası tutarı esas alınarak takibata yetli tahsil dairesi tarafından idari para cezası (2024 yılı için 31.837,78 TL) tatbik edilecektir.

Yapılan incelemede, İdare tarafından Kanun'un yürürlük tarihi olan 02.08.2024 tarihinden sonra 20 adet ödeme yapıldığı, bu ödemelerden 12'sinde vergi borcu sorgulaması yapılmadığı tespit edilmiştir.

Kamu İdaresince bulgu konusu husus kabul edilmiş olup mahkeme kararları ve icra dairelerinin ödeme veya icra emirleri üzerine yapılacak ödemelerde Hazine ve Maliye Bakanlığı'na bağlı tahsil dairelerinden vadesi geçmiş borcun bulunmadığına dair belge arandığı, icra dairelerinin göndermiş olduğu ödeme veya icra emirlerinde ödeme süresinin bulunduğu, ödeme yapılacak muhataplardan defalarca vadesi geçmiş borcun bulunmadığına dair belge istenilmesine rağmen ödeme süresi içerisinde ısrarla gönderilmediği, bu sebeple daha fazla gecikme faizi ve haciz tehdidi ile karşı karşıya kalmamak için bulguda konu edilen 12 adet icra ödemesinde sorgulama yapılamadan ödeme yapıldığı ve kurumların bu tür durumlarda gecikme faizi ve haciz tehdidi ile karşı karşıya kalmaması için mevzuatta yasal değişiklikler yapılmasının doğru olacağı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, icra dairelerinin ödeme veya icra emirleri üzerine yapılan ödemeler ile mahkeme ilamları üzerine yapılan ödemelerde vadesi geçmiş borç sorgulaması yapılmadan ödeme yapılmaması gerekmektedir.

BULGU 12: Minibüs, Otobüs, Servis ve Taksi Plakalarının Süresiz Olarak Verilmesi

Aydın Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde dolmuş, taksi, servis ve minibüs plakalarının süresiz olarak verildiği tespit edilmiştir.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 12'nci maddesinde; trafik düzeni ve güvenliği yönünden belediye sınırları içinde ticari amaçla çalıştırılacak yolcu ve yük taşıtları ile motorsuz taşıtların çalışma şekil ve şartları, çalıştırılabileceği yerler ile güzergâhlarını tespit etmek ve sayılarını belirlemek görev ve yetki olarak il ve ilçe trafik komisyonlarına verilmiştir.

Bu Kanun'a dayanılarak 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Ticari Plakaların Verilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Karar'ın amacı; vatandaşın ulaşım ihtiyacını karşılamak üzere toplu taşımacılığın geliştirilmesi, plaka karaborsacılığının ve korsan taşımacılığın önlenmesi, fiilen çalışmakta olan şoför esnafının haklarının korunması maksadıyla taksi, dolmuş, minibüs ve umum servis araçlarına verilecek ticari plakaların sayısı, verilme usul ve esaslarını tespit etmek olup kararın 2918 sayılı Kanun'un 12'nci maddesi

hükümlerine göre, il trafik komisyonlarınca plaka tahdidi kararı alınan illerde uygulanacağı belirtilmiştir.

Anılan Usul ve Esaslar'ın 3'üncü ve 5'inci maddeleri birlikte değerlendirildiğinde, minibüs, otobüs, servis ve taksi plakalarının; geçim kaynağı şoförlük mesleği olanlara muhammen bedeli ve süresi belirtilmek şartıyla il trafik komisyonu tarafından ihale yoluyla verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanunu ile yürürlükten kaldırılan 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediyenin vazifeleri" başlıklı 15'inci maddesinin 9'uncu fıkrası ve "Belediyelerin hakları, salahiyet ve imtiyazları" başlıklı 19'uncu maddesinin 5'inci fıkrasında yer alan hüküm ile 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediyenin yetkileri ve imtiyazları" başlıklı 15'inci maddesinin (p) fıkrasındaki hükümlerinden toplu taşıma hakkının belediyelerin görev ve yetkisinde olduğu anlaşılmaktadır.

Gerek 1580 sayılı gerekse 5393 sayılı Belediye Kanunu'na göre toplu taşımaya ilişkin hakların belediyeye ait olduğu anlaşılmakla birlikte belediyelere ait olan bu hakkın Kanun çerçevesinde ihale yoluyla rekabete uygun, saydamlığı sağlayarak sürenin belirli olması gibi hususları da içerecek şekilde verilmesi gerekir.

5393 sayılı Kanun'un 84'üncü maddesinde; bu Kanunla, belediyenin sorumlu ve yetkili kılındığı görev ve hizmetlerle sınırlı olarak 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun uygulanmayacağı ifade edilmiştir.

5393 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 13.07.2005 tarihinden itibaren bu madde ile birlikte belediye sınırları içerisinde il trafik komisyonunun toplu taşıma yetkisi kaldırılmıştır. Bu tarihten sonra alınan il trafik komisyon kararları yetki yönüyle geçersizdir.

Danıştay 13. Dairesi'nin Esas No: 2015/985, Karar No: 2015/3164 ve aynı Dairenin Esas No:2014/384, Karar No: 2014/1950 olan Kararlarında, belediyelerin yürütmekle görevli ve yetkili oldukları toplu taşıma hizmetini;

· Bizzat yapmak yerine imtiyaz suretiyle devrine karar verilmesi için Danıştayın görüşü ve İçişleri Bakanlığının onayının alınmasının ön koşul olduğu,

· Kiralama yolunu seçmesi hâlinde ise hem taşınır hem taşınmazlar için kira süresinin 10 yılla sınırlı olduğu

· Ruhsat vermek suretiyle yerine getirilmesi usulünde ise ruhsat verilecek sürenin, tespit edilen muhammen bedelin yıllık mı yoksa ruhsat verilen süre için mi öngörüldüğünün, yıllık olarak tespit edilmiş ise her yıla ilişkin artış oranının nasıl belirleneceğinin vb. hususların açık bir şekilde ortaya konulması gerektiği,

· İhalelerin Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre yapılması gerektiği, yönünde hükümler verilmiştir.

Aynı Dairenin Esas No:2014/1735, Karar No: 2014/2859 olan Kararında; “..., *davacı kooperatifin il trafik komisyonu kararları ile kazanılmış haklarının bulunduğu iddiasına yönelik olarak, toplu taşıma hatlarını işletme ve işletirme imtiyazına sahip olan belediyelere imtiyaz hakkı bedeli veya kira ücreti ödmeden, il trafik komisyonlarının verdiği kararların kazanılmış hak oluşturacağı iddiasıyla toplu taşıma hatlarının bedelsiz kullanımının söz konusu olamayacağı gerekçesiyle ilk derece mahkemesi tarafından davanın reddine karar verilmiş olup, bu karar Danıştay tarafından da onanmıştır*” denilmektedir. Danıştay’ın bu kararı ve bu yöndeki müstakar kararları; toplu ulaşım haklarının ihale süreçlerine ve yukarıda belirtilen usullere uyulmaksızın devrinin mümkün olmayacağını ve bu usullere tabi olmaksızın elde edilen hakların da kazanılmış hak olarak değerlendirilemeyeceğini ortaya koymaktadır.

Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği’nin 29’uncu maddesinde; “*Büyükşehir belediyeleri dâhilinde daha önce il trafik komisyonları veya valiliklerce alınan karar veya izinlerle elde edilmiş haklar saklıdır*” denilmektedir.

Kazanılmış hakkın varlığından söz edebilmek için, bu hakkın yürürlükteki hukuk kurallarına uygun olarak tesis edilen bir işlemle elde edilmiş olması gerekmektedir. Nitekim Danıştay 10. Dairesinin Esas No: 2000/2114, Karar No: 2002/3458 sayılı Kararına göre; “...*Kazanılmış hak, bir hak sağlamaya elverişli nesnel kuralların bireylere uygulanması ile onlar için doğan öznel hakkın korunması anlamında kabul edilebileceğinden, kazanılmış bir haktan söz edilebilmesi için bu hakkın yeni düzenlemeden önce yürürlükte olan kurallara göre bütün sonuçlarıyla fiilen elde edilmiş olması gerekmektedir.*”

Yukarıda belirtilen yüksek yargı kararları ışığında, belediyenin görev alanına giren bir hizmetin süresiz olarak üçüncü kişilere bir hak olarak verilmesi suretiyle gördürülebilmesi hukuken mümkün gözükmemekle birlikte mevzuata aykırı olarak tesis edilen ve belirtilen nitelikteki işlemlerin ilgililer yönünden kazanılmış hak doğurması da aynı nedenle mümkün değildir.

04.05.2021 tarih ve 31474 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Anayasa Mahkemesinin 07.04.2021 tarihli ve 2018/20720 Başvuru Numaralı Kararı”nda, yapılan tahsis işlemlerinin iptali şeklindeki müdahalenin davacılar açısından öngörülebilir olmadığı, dolayısıyla ekonomik bir değer olan bu hatların iptalinin “mülkiyet hakkının” ihlali anlamına geldiği ifade edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi Kararı detaylı bir şekilde incelendiğinde, söz konusu kararın yukarıda ifade edilen bulguyu teyit eder nitelikte olduğu görülecektir. Anılan mahkeme kararında özetle;

- Öncelikle idare tarafından ilk tahsis işlemi yapıldığı tarihten iptal işlemi yapılincaya kadar olan dönemde herhangi bir müdahalede bulunmadığı gibi işgaliye harcı ve benzeri ücretler karşılığında davacılar yer gösterildiği ve faaliyetleri kolaylaştıracak çeşitli imkânlar tanındığı, bu tutumunun davacılarda uzun zamandır süregelen faaliyetlerini sürdürecekleri yönünde haklı bir beklenti oluşturduğu, dolayısıyla yapılan tahsis işleminin iptali şeklindeki müdahalenin davacılar açısından öngörülebilir olmadığı, dolayısıyla ekonomik bir değer olan bu hatların iptalinin “mülkiyet hakkının” ihlali anlamına geldiği,

- Mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa’ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna uygun olması, kamu yararı amacı taşıması ve ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerektiği, somut olayda idarece yapılan işlemin “kanunilik ilkesini” karşıladığını ve “kamu yararı amacını” sağlamaya yönelik olduğu,

- Ölçülülük ilkesinin; *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* alt ilkelerden oluştuğunu, somut olayda bu ilkelerden elverişlilik ve gereklilik ilkelerinin sağlandığı,

- Ancak idarenin iyi yönetim ilkesine uygun hareket etmeyerek uzun yıllardan beri yolcu taşımacılığı faaliyetini elinde bulunduran başvuru sahiplerinin alınan karar öncesinde bilgilendirilmediğinden oluşacak yeni duruma kendilerini hazırlayabilmeleri yönünde imkân sahibi olmadıkları, herhangi bir uyarı yapılmadan ve geçiş süresi de öngörülmeden bir anda alınan karar ile başvuru sahiplerinin toplu taşıma faaliyetinin sona erdirildiği, başvuru sahiplerinin bu kararın alınma sürecinde herhangi bir etkisinin de olmadığı, başvuru sahiplerinin etki etmesinin mümkün olmadığı ve tek taraflı olarak alınan bir kararla ekonomik bir değer teşkil eden imtiyazın idarece belirlenen bir zamanda iptal edildiği, bu hususun imtiyaz sahibi olan başvuru sahipleri yönünden öngörülemez bir durum olduğu, öte yandan imtiyazı iptal eden idarenin, başvuru sahiplerinin bu nedenle karşılaştıkları muhtemel zararlarının tazmini amacıyla herhangi bir tedbir almadığı gibi hak sahiplerine faaliyetlerini sürdürebilecekleri başka bir alanda

göstermediği, bütün bu hususlar bir araya geldiğinde imtiyaz sahiplerine iptal sonrasında oluşacak yeni duruma uyum göstermeleri için süre ve imkân tanınmadan, iptalin olası sonuçları hakkında herhangi bir önlem almadan ve daha da önemlisi iptalden önce buna ilişkin objektif koşullar belirlenmeden imtiyazın sona erdirilmesi bütün külfetin başvurululara yüklenmesi sonucunu doğurduğuna karar verilmek suretiyle orantılılık ilkesine aykırı hareket edildiği,

- Sonuç olarak derece mahkemelerinin kamu makamlarının imtiyazın iptaliyle ilgili takdir yetkisinin önceden belirlenmiş ve öngörülebilir bir koşul veya ölçüt dikkate alınmadan kullanılabileceği yönündeki yorumları, mülkiyet hakkı kapsamında korunması gereken bir menfaati bulunduğu kabul edilen başvurululara öngörülemez bir şekilde şahsi olarak aşırı ve orantısız bir külfet yüklemiştir. Bu sebeple başvuruluların mülkiyet hakkı ile kamu yararı arasında olması gereken adil dengenin başvurulular aleyhine bozulduğu sonucuna varılmıştır.

Yukarıda belirtilen Anayasa Mahkemesi Kararı çerçevesinde, ihalesiz ve süresiz olarak verilen yolcu taşıma imtiyazının iptal edilerek söz konusu işin ihale ile verilmesi gerektiği konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamakla birlikte idarenin iyi yönetim ilkelerine uygun olarak hat sahiplerini karar almadan önce objektif koşullar konusunda bilgilendirerek yeni oluşacak duruma kendilerini hazırlayabilecekleri imkan sunması, gerekirse makul olarak değerlendirilebilecek bir süre öngörülerek bir geçiş dönemi sağlanması, böylelikle yapılacak hukuki müdahale sonrasında bütün külfetin hat sahiplerinin üzerine kalmamasına azami gayret gösterilmesi gerekmektedir.

Unutulmamalıdır ki içinde bulunulan durumun sebebi, kamu otoritelerinin uzun süre devam eden hareketsizliğinin kişilerde uygulamanın uygun olduğu ve daha da devam edeceği yönünde haklı bir beklentinin oluşmasıdır. Ancak şehir içi yolcu taşımacılığını düzenleme yetkisi olan ve hizmet sınırları içerisinde bulunan halkına karşı görevlerini yerine getirebilmek için ekonomik bir güce ihtiyaç duyan belediyeden 49 yıllık sürenin sonuna kadar herhangi bir bedel ödenmeden hareketsiz kalmasının beklenemeyeceği tartışmasızdır.

Kamu İdaresince bulgu konusu husus kabul edilmiş olup konuya çözüm getirecek bir uygulamanın tek tek belediyeler tarafından ortaya konulmasında güçlükler olduğu, konuya adil bir çözüm üretecek mevzuat düzenlemesine gereksinim olduğu, yapılacak mevzuat düzenlemesine ilişkin sürecin takip edileceği ifade edilmiştir.

Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde, il trafik komisyonu, ulaşım koordinasyon merkezi genel kurulu ve ilçe belediyeleri encümenleri tarafından minibüs, otobüs, servis ve taksi

plakalarının süresiz olarak verilmesinin, 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'na aykırı olduğu, ayrıca süresiz olarak verilen toplu taşıma hakkının plaka sahipleri açısından kazanılmış bir hak olarak değerlendirilemeyeceği açıktır. Bu çerçevede, minibüs, otobüs, servis ve taksi plakalarının, ilgili mevzuat ve 04/05/2021 tarih ve 31474 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi Kararı doğrultusunda, iyi yönetim kurallarına da riayet edilerek hat sahiplerine makul bir süre tanınmak kaydıyla Belediye Kanunu'na uygun olarak süre ve şartları da belirtilerek ihale yoluyla verilmesi sağlanmalıdır.

BULGU 13: İşçilerin Birikmiş Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullandırılmasına İlişkin Tedbirlerin Alınmaması

İdarede çalışan kadrolu işçilerin sosyal hakları olan yıllık izinlerinin zamanında düzenli olarak kullandırılmadığı ve bu nedenle çoğunluğunun birikmiş yıllık izin sürelerinin bulunduğu görülmüştür.

Anayasa'nın "Çalışma şartları ve dinlenme hakkı" başlıklı 50'nci maddesinde; dinlenmenin çalışanların bir hakkı olduğu ve bu hakların kullanımının Kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 53'üncü maddesinde işçilere yıllık izin verileceği ve yıllık ücretli izin hakkından vazgeçilemeyeceği; 56'ncı maddesinde yıllık iznin 53'üncü maddede gösterilen süreler içinde işveren tarafından sürekli bir şekilde verilmesinin zorunlu olduğu; 59'uncu maddesinde iş sözleşmesinin herhangi bir nedenle sona ermesi halinde işçinin hak kazanıp da kullanmadığı yıllık izin sürelerine ait ücretin, sözleşmenin sona erdiği tarihteki ücreti üzerinden kendisine veya hak sahiplerine ödeneceği; 60'ıncı maddesinde yıllık ücretli izinlerin, yürütülen işlerin niteliğine göre yıl boyunca hangi dönemlerde kullanılacağı, izinlerin ne suretle ve kimler tarafından verileceği veya sıraya bağlı tutulacağı, yıllık iznin faydalı olması için işveren tarafından alınması gereken tedbirler ve izinlerin kullanılması konusuna ilişkin usuller ile işverence tutulması zorunlu kayıtların şekline ilişkin hususların ilgili Bakanlık tarafından hazırlanacak bir Yönetmelik ile gösterileceği belirtilmiştir.

Bu Kanun hükmüne istinaden 03.03.2004 tarih ve 25391 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yıllık Ücretli İzin Yönetmeliği'nde de yıllık izinlerin kullanımı ile ilgili olarak İş Kanunu'na benzer düzenlemeler yapılmıştır.

Aynı Kanun'un 103'üncü maddesinde ise yıllık ücretli izni bu Kanun'un 56'ncı maddesine aykırı olarak bölen veya hak edilmiş izni kullanmadan iş sözleşmesinin sona ermesi

halinde bu izne ait ücreti ödemeyen veya belirtilen Yönetmelik'in esas ve usullerine aykırı olarak izin kullandırmayan veya eksik kullandıran işveren veya işveren vekiline bu durumda olan her işçi için ikiyüzyirmi Türk Lirası (2024 yılında 1.960 TL) idari para cezası verileceği hükme bağlanmıştır.

Ayrıca Cumhurbaşkanlığının 17.10.2024 tarih ve 32549 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Tasarruf Tedbirleri konulu 2024/7 sayılı Genelge'sinde; 4857 sayılı Kanun kapsamında çalışan işçilerin yıl içinde kazandıkları yıllık ücretli izin sürelerinin ilgili yıl içerisinde, önceki yıllarda hak kazanıp kullanmadıkları yıllık izin sürelerinin de yürütülen hizmetlerde aksamaya sebep olmayacak şekilde azami üç yıl içerisinde kullanılması gerektiği belirtilmiştir.

Yukarıda yer alan düzenlemelere göre işverenin yıllık izinleri kullandırma yükümlülüğünü yerine getirmemesi ve işçinin de izin hakkından feragat etmesi mümkün değildir. Diğer taraftan işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları ücrete dönüşmekte ve yıllık izin karşılığı yapılacak olan bu ücret ödemesi de işçinin son ücreti üzerinden yapılacağından yüksek tutarlarda ödeme yapılmasına neden olmaktadır. Ayrıca Anayasal bir hak olan yıllık izinlerin kullandırılmaması durumunda idareler, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 103'üncü maddesi gereğince idari para cezası ile karşı karşıya kalabilmektedir.

Yapılan incelemede 31.12.2024 tarihi itibarıyla İdarede görev alan kadrolu toplam 79 işçiden, 29'unun 50 ile 100 gün arasında, 15'sinin 100 ile 200 gün arasında, 1'inin 200 ile 300 gün arasında ve 1'inin ise 300 günden fazla kullanmadığı izinlerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları işçinin son ücreti dikkate alınarak izin ücreti ödeneceğinden idareler açısından öngörülemeyen giderlerin ortaya çıkması kaçınılmaz olacaktır.

Kamu İdaresince bulgu konusu husus kabul edilmiş olup söz konusu hususa ilişkin daire başkanlıklarına çeşitli tarihlerde gerekli yazıların yazıldığı, bulguda belirtilen hususlara özen gösterileceği ve bulgudaki tespitler doğrultusunda işlem tesis edilmeye devam edileceği ifade edilmiştir.

Belirtilen mevzuat hükümleri ve yapılan açıklamalar çerçevesinde İdarede çalışan işçilerin yıllık ücretli izinlerinin, mevzuata uygunluk ve idareye ek mali külfet getirmemesi amacıyla biriktirilmeden, zamanında ve düzenli olarak kullandırılması sağlanmalıdır.

T.C. SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

06520 Balgat / ANKARA

Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00

e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr

<https://www.sayistay.gov.tr>

8. EKLER**EK 1: BULGULARA İLİŞKİN İZLEME TABLOSU**

Önceki Yıl/Yıllar Sayıştay Denetim Raporuna İlişkin İzleme Tablosu			
Bulgu Adı	Yıl	İdare Tarafından Yapılan İşlem	Açıklama
Doğrudan Temin Usulüyle Yapılan Alımlarında Hatalı Uygulamalara Yer Verilmesi	2023	Kısmen Yerine Getirildi	Kamu İdaresi tarafından bulgu konusu husus kısmen düzeltilmiştir.
Yeni Birim Fiyat Tespitinde Kullanılan Rayiçler İçin Ticaret ve/veya Sanayi Odasından Onay Alınmaması	2023	Kısmen Yerine Getirildi	Kamu İdaresi tarafından bulgu konusu husus kısmen düzeltilmiş olup 2024 yılı Düzenlilik Denetimi Raporu'nun Diğer Bulgular bölümünde tekrar bulgu konusu yapılmıştır.
Toplu Taşıma Hizmetlerine İlişkin Sorumluluğun Büyükşehir Belediyelerine Geçtiği 2014 Yılından Önce Verilen Süresiz Hat/Plaka İzinlerinin, Yürürlükteki Mevzuat Hükümlerinin Uygulanmasını Olumsuz Etkilemesi	2023	Yerine Getirilmedi	Kamu İdaresi tarafından söz konusu husus düzeltilmemiş olup 2024 yılı Düzenlilik Denetimi Raporu'nun Diğer Bulgular bölümünde tekrar bulgu konusu yapılmıştır.
İşçilerin Birikmiş Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullanılmasına İlişkin Tedbirlerin Alınmaması	2023	Kısmen Yerine Getirildi	Kamu İdaresi tarafından bulgu konusu husus kısmen düzeltilmiş olup 2024 yılı Düzenlilik Denetimi Raporu'nun Diğer Bulgular bölümünde tekrar bulgu konusu yapılmıştır.